

Met zestien
aan tafel

*Het verhaal van een
Vlaamse familie*

Met zestien aan tafel

*Het verhaal van een
Vlaamse familie*

Jos Vanachter

Jos Vanachter

Coverfoto: www.phokas.be

ISBN: 9789464185829

© Jos Vanachter

als ik er niet ben,
lees dan eens in dit boek.

voor ria,
voor koen en kelly, hilde, lieve en sam, mieke, filip en rose,
voor marie, bran, naud, janne, lut, nelle,
voor allen die erbij horen.

Proloog

In 1985 had Jos Vanachter zijn voorwoordjes voor de Maandbrief van de Gezinsgroepen (van 1978 tot 1983) gebundeld in een leuk boekje, 'De tafel van zeven. Kroniek van een Vlaams gezin'. Maar er kwamen nog ruim 30 jaren bij.

Het hallucinante coronajaar 2020 bood de tijd, de ruimte en de gelegenheid om een vervolg samen te stellen van 1983 tot 2017, toen de beweging van de Gezinsgroepen de pensioengerechtigde leeftijd van 65 jaar bereikt had.

'Met zestien aan tafel. Het verhaal van een Vlaamse familie' is gebaseerd op een drietal invalshoeken. Eerst en vooral komt uiteraard het vervolg van de Gezinsgroepen verder aan bod, tot in 2017 met een grote dankviering de officiële vereniging stopgezet werd.

Maar tevens krijgt de lezer een zicht op de groei en de bloei van het gezin van Jos en Ria Vanachter-De Wachter. Niet alleen komt er een ruime terugblik op de studententijd in Leuven, aan het Johannes XXIII-seminarie en de Germaanse filologie aan de KU Leuven. In de personen van professor exegese Robrecht Michiels en professor Engelse literatuur Herman Servotte wordt de band gelegd tussen Leuven, Cambridge en Mechelen.

Het onderwijs staat in ruime mate centraal, niet alleen in het binnenland maar ook in Europa en zelfs in Amerika en Turkije. Als achtergrond komen ook heel wat schokkende gebeurtenissen op wereldvlak ter sprake, vooral op het gebied van natuur, cultuur, politiek en Kerk.

Niet alleen voor de kinderen en kleinkinderen, maar ook voor de geïnteresseerde lezers kan dit boek een historisch document

presenteren van een boeiende en snelle tijd, waarin geloof, hoop, liefde, vertrouwen en dankbaarheid de boventoon voeren.

Aansluitend bij al deze belevenissen van een hecht gezin vraag ik Gods zegen over hun huis en zijn bewoners.

Heer onze God,
behoed de liefde van al deze geliefden.
Zegen hun handen,
opdat zij alles mogen delen wat het leven biedt.
Zegen hun ogen,
opdat zij mogen zien wat er in de ander leeft.
Zegen hun mond,
opdat zij goede woorden spreken en elkaar bevestigen.
Zegen hun oren,
opdat zij de verborgen vragen van de ander verstaan.
Zegen vooral hun harten,
opdat zij samen wondere wegen blijven gaan,
een wegwijzer mogen zijn in al wat liefde is
voor elkaar, voor hun ouders, familie en vrienden.
Wij danken U voor alle feestelijke dagen
en voor de goede dingen van Uw aarde
waarin wij ons elkaar kunnen geven.
Wij wensen echter ook dat Gij al Uw mensen,
onder dezelfde zon en dezelfde regen,
ervan zult laten genieten,
opdat wij allen bewaard mogen blijven in Uw liefde en Uw vrede.
Amen.

Robrecht Michiels

Ik ben geboren en getogen aan het kapelletje van Overheide, Puurs op 15 april 1947. Na de middelbare school aan het Kleinseminarie van Hoogstraten ben ik uitgeweken naar Leuven, waar ik Germaanse filologie studeerde. Ik ben ondertussen 47 jaar getrouwd met Ria De Wachter en vader van Koen, Hilde, Lieve, Mieke en Filip. De kinderen zijn allemaal het huis uit in de voetsporen van hun ouders: het onderwijs is een leuke job. Ook zijn er de kleinkinderen om voor te zorgen: Marie, Bran, Naud, Janne, Lut en Nelle.

Ik was tijdens mijn actieve loopbaan vooral leraar Engels aan het Sint-Jan Berchmansinstituut van Puurs, maar later ook even directeur van het Sint-Albertuscollege Haasrode in Heverlee. De laatste jaren van mijn onderwijsloopbaan was ik voor het aartsbisdom Mechelen-Brussel hoofdbegeleider of adviseur secundair onderwijs. Zo bezocht ik vrijwel alle scholen van ons bisdom.

Bij Herman Servotte doctoreerde ik op latere leeftijd en hij bracht mij in contact met de Gezinsgroepen Vlaanderen, waar ik ongeveer 40 jaar instond voor de Maandbrief en later ook de boekhouding opvolgde.

In onze parochie verzorg ik de redactie van de plaatselijke bladzijden van het parochieblad. Ik zing als tenor in enkele koren, houd mij nog bezig met cultuur via het Davidsfonds en de plaatselijke Beiaardvereniging. Ook de Gezinsbond, OKRA, NEOS, KWB, AI en de Landelijke Gilden zijn mij niet vreemd. Als vrijwilliger voor Broederlijk Delen heb ik 10 jaar de inschrijvingen voor de 20 km door Brussel ter harte genomen. Als ontspanning vind ik fietsen en wandelen zalig, want er moet voldoende beweging zijn voor het hoofd, het hart en de handen. En zelfs de jeugdbewegingen volg ik nog mee op als boekhouder van het Jeugdorp Vijverbos.

Vanaf 2019 werd mij ook gevraagd om voor te gaan in de uitvaartliturgie en bij Adem-Tocht, een spiritualiteitsbeweging van senioren, werden mij bepaalde taken toevertrouwd.

Jos Vanachter

Kookouders

Wij zijn pas terug van vakantie. En pas is echt pas: vanmiddag thuisgekomen en vanavond en vannacht zit ik al gebogen over de nieuwe Maandbrief van september. We zijn met zijn allen op kamp geweest. Als kookvader en kookmoeder voor de Roodkapjes. De plaats was het mooie zoete dal van Zutendaal. Het was eigenlijk precies tien jaar geleden, sinds wij ons laatste kamp als verantwoordelijke meegemaakt hadden. Wij waren nog wel een paar keer gaan koken, maar dit was het volle avontuur, een waagstuk: met zevenen op kamp. En het is wonderwel meegevallen. Koen en Hilde konden al met de groepjes mee. En Lieve en Mieke stonden in het middelpunt van de belangstelling, als troetelkindje of als kinderlijke attractie. Gelukkig waren wij met twee echtparen – waar de Gezinsgroepen al niet goed voor zijn – want soms moest de aandacht verdeeld worden tussen de braadworst (voor een slordige 50 hongerige magen) en het soepje voor Filip, onze jongste spruit van 15 maanden. Maar wij zijn er toch zonder kleerscheuren doorheen geraakt: alles netjes op tijd en niets aangebrand! En de kinderen hebben er echt van genoten; voor vier van hen was het hun eerste kamp.

Hoewel je als oud-leider soms wel even je tong moet omdraaien, als je de nieuwe generatie – in jouw ogen dan – maar wat aan ziet klungelen. Nieuwe tijden, nieuwe zeden? Maar op vakantie mag je wellicht niet al te streng zijn en tenslotte doen de echte leiders van nu toch ook hun best. In de grond heeft elke kampperiode hoogte- en minder hoge punten, en een kampvuur – met echt vuur dan – is nog altijd hét hoogtepunt. Vuur moet branden! En zo kunnen de kinderen weer lange verhalen vertellen, niet over de Spaanse zon of de Zwitserse bergen, maar over de oeroude geur van een gewoon Limburgs bos. In gedachten ruik ik september al. Na de uitbundigheid van deze warme, zelfs hete zomer, weer tot rust en regelmaat komen. En weer aan het werk schieten. Met frisse moed en verse adem voor tien maanden.

(september 1983)

Agenda

Staat je kalender ook weer propvol? Het nieuwe seizoen heeft nog maar pas een aanvang genomen, of de avonden worden weer schaars. De vrije avonden, bedoel ik dan, waarop je nog eens rustig thuis wat studiewerk kunt doen, of iets lezen, of zoals nu, de Maandbrief vergaren. En die wekelijkse of maandelijks vergaderingen her en der zullen wel voor iets nuttig zijn, hoewel je vaak niet dadelijk resultaten ziet en bij jezelf zoiets zucht als: tijdverlies. Aan de ene kant houden ze het georganiseerde leven gaande, soms zijn ze ook wel eens boeiend, maar veelal wegen ze door, zijn ze vermoeiend. Om het gezin niet tekort te doen, moet je dan wel selectief zijn: eruit pikken wat als meest zinvol aanspreekt. En op tijd eens halt houden, eens uitbollen, nu ook de schooltrein weer op gang is. De weekends zijn in elk geval rustige en welgekomen oases.

Wij gaan nu al met zessen naar school. Ons Mieke heeft ook al haar eerste schooldagen achter de rug. De eerste dag was geen probleem: wat onwennig, en ook niet goed begrijpend, keek ze naar die nieuwe 'wenekindjes'. En alsof ze al jaren in de school thuis was, verkende ze stoutmoedig de nieuwe omgeving. De traantjes kwamen 's anderendaags pas. Vermoeidheid speelt een rol, maar natuurlijk ook het inleveren van een stukje lieve vrijheid. Nu is ze het al bijna gewoon, dat dagelijkse ritme. Ze is er ook een heel stuk groter door geworden. En dat vindt ze dan ook van zichzelf. En zo schuiven ook wij weer een stukje op. Gelukkig maar dat je in de drukte van elke dag niet veel tijd vrij hebt om daarover te piekeren.

De mooie lange zomer lijkt voorgoed voorbij. Wij zitten nu in de regen misschien nog van onze dia's te genieten. Als wij al die zonnestrallen goed opgespaard hebben en die energie in de komende maanden maximaal laten renderen, dan moet het wel weer een reuzewerkjaar worden.

(oktober 1983)

Ziek

De laatste twee weken hebben wij haast in een ziekenhuis geleefd. Een na een vielen de kinderen onder de eerste aanvallen van de komende wintergriepjes. En ook deze woorden zijn maar met moeite tot stand

gekomen. Eventjes uit het ziekbed geglipt en nog worstelend met een stevige angina, probeer ik toch wat op papier te zetten. Weer eens blijkt dan dat je de gewone dagelijkse dingen zo moet waarderen: citroen, sinaasappelsap, water, thee of kiwi's. Als je kunt slikken natuurlijk. Maar daar zorgt de dokter dan wel voor, want zijn spuitje kan wonderen doen. Elk jaar eens een week ziek zijn, eigenlijk is dat niet zo kwaad. Je neemt dan ten minste toch de tijd om eens uit te rusten, want als je gezond bent, denk je er vaak niet aan. Maar genezen is natuurlijk nog prettiger, want dan is de crisisperiode al voorbij.

Binnenkort is het weer Allerheiligen. Dit jaar zal deze dag nog met meer aandacht en gevoel in onze familie herdacht worden. Negen maanden zal het dan al geleden zijn dat ons vader gestorven is. En toch is hij soms nog zo dichtbij, zo voelbaar aanwezig. Als ik in de tuin het werk moet doen dat wij vroeger samen deden, dan hoor ik soms een inwendige stem: 'Doe dit tot mijn gedachtenis.' De dingen van het land, de dingen van de tuin, het was zijn 'heilig werk', zijn liturgie. En als je dan het witloof inlegt, of de druivelaars snoeit of kanjers van pompoenen oogst, dan voel je dat zijn zegen erop rust. En ook op onze kinderen, zijn kleinkinderen. En dat het goed is zo.

Ben je al in 't bos gaan wandelen? Profiteer nog van de laatste zonnige dagen voor het winter wordt.

(november 1983)

Bal populaire

Vorige zaterdag ben ik naar een 'bal populaire' geweest, op speciale uitnodiging van de plaatselijke jeugdbewegingen. Dit was nog een nasleep van onze kookperikelen tijdens de grote vakantie. Het was een hele tijd geleden dat ik mij nog op een dergelijke manier tussen de jeugd bewogen had. Toen ik er rond halftien aankwam, was ik ongetwijfeld de oudste van het hele gezelschap. Aanvankelijk werd er niet zoveel gedanst. Wel zag ik af en toe ritmische oefeningen in de stijl van de aerobicmode. Sportief geklede jongeren – ik kon al haast hun vader zijn – maakten er een gezellige ontmoeting van. Sommige jonge paartjes zaten nog wat onwennig in een hoekje of wilden zich toch al aan de buitenwereld 'presenteren'. Dat zal in onze tijd ook al wel zo geweest zijn. Opvallend veel eerstejaarsstudenten waren

aanwezig: het was zowat een oud-leerlingenvergadering van onze school. Iedereen had wat te vertellen over die eerste maanden Leuven of Gent of Antwerpen. Wellicht één donker punt in de overigens gemoedelijke sfeer van deze ontmoeting van jongeren: de muziek klonk zo overtuigend luid dat communicatie slechts mogelijk was op topstemvolume. Misschien moet je hier ook aan wennen?

In schrill contrast hiermee kreeg ik een brochure in de hand gestopt over de verwoesting van het katholieke onderwijs. De schrijver heeft zich geen moeite of documentatie gespaard om in schamper scheldproza de vloer aan te vegen met alles wat naar vernieuwing zweemt in de Kerk. Het is eigenlijk bedroevend: veel informatie is eenzijdig, uit zijn verband gerukt of onvolledig. Eén voorbeeld van 'kerkafbraak' is de vermelding dat in een naburige parochie de kerk gesloopt werd. Dat dit gebeurde om redenen van bouwvalligheid en dat er nu al een nieuwe staat, wordt gewoon niet vermeld. Kerkopbouw na het concilie blijkt gewoon niet te bestaan!

Als ik dan weer aan die jonge mensen denk, vind ik dat niet verstarring, maar écht op weg gaan met hen, bewegen en leven naar Gods toekomst, een antwoord kan zijn op hun en onze vragen.

Moge deze tijd van hoop en verwachting je tot inkeer en bezinning doen komen, zodat je in de donkere nacht van het wereldgebeuren toch ergens een straal van de morgenster mag opvangen. Gezegende adventstijd en Zalig Kerstfeest.

(december 1983)

Sinterklaas

Onze kinderen worden groot. De oudste, Koen, weet allang wie Sinterklaas is. Met veelbetekenende gezichten of stil gefluister laat hij ons dat ook goed verstaan. Maar toch was hij op die bewuste dag als eerste beneden en zag hij mij nog net de laatste schikkingen treffen. Nu ja, 7 uur is tamelijk vroeg, zelfs op een Sinterklaasmorgen. Maar toen hij 's avonds nog een 'achterstallig boek' in zijn bed aantrof, was hij toch wel even verrast. Zijn leeshonger is nog niet verminderd. Arendsoog en Witte Veder dwalen dikwijls door ons huis rond. En 's avonds in bed, als hij op de slaap ligt te wachten, weet hij niet wat te doen. Hilde, onze tweede, was erg in de weer om ervoor te zorgen dat alle schoenen op de juiste plaats stonden. Zelfs aan mijn schoenen had

zij gedacht. Het flesje bier voor Zwarte Piet heb ik nochtans zelf moeten suggereren. Zij was 's anderendaags toch aangenaam verrast door Sinterklaas' precieze keuze van de geschenkjes. 'Precies wat ieder nu juist nodig had.' Voor haar zal het wellicht ook het laatste jaar van onschuld zijn. Lieve had al weken lopen zeuren wanneer nu eindelijk die schoenen voor de haard mochten staan. Want haar vriendinnetjes hadden allang wat gekregen. Probeer dan maar de 'authenticiteit' van het Klazenfeest te bewaren! Maar haar gezelschapsspel is toch heilig: zoveel beter dan iets dat uit de winkel komt. Mieke is nog wat klein om het allemaal te beseffen, maar zij heeft toch haar 'tukes' geofferd. Met zachte maar besliste dwang hebben wij haar daartoe aangespoord. De eerste avonden was er nog wel luidkeels protest, maar nu is zij het al gewoon en kan zij op school gaan bluffen dat zij zó groot geworden is. Onze kleinste, Filip, wordt wellicht voetballer. Zijn linker mag nu al gevreesd genoemd worden. Voor hij goed en wel kon lopen, trapte hij tegen al wat rond was. Sinterklaas had voor hem een chocolade voetballertje gebracht. Wat had hij het eerst verorberd? De bal!

1984: is dat het magische jaar? Zal de wereld nog verder in zijn voegen kraken of klimmen wij stilaan omhoog uit het dieptepunt? Als wij in onze kleine kring beginnen met er iets van te maken, dan kunnen de vruchten niet uitblijven.

(januari 1984)

Vakantiepauze

Een vakantie tussendoor doet echt deugd. Een adempauze in de drukte van je agenda. Tijd om de zaken eens wat rustiger aan te pakken. Hoewel de kerstvakantie wel geen gewone rustperiode is. Enerzijds is er zoveel werk blijven liggen en kun je er nu eens stevig aan doorwerken. Anderzijds zijn daar ook de meestal prettige familiebijeenkomsten. Tijdens de voorbije vakantie heb ik mij vooral opgehouden achter het bureau van onze oudsten. Zij hebben mij dat gulhartig toegestaan. Mijn eigen werktafel ligt nog boordevol ongesorteerde paperassen. Telkens je een werkstuk bijna afhebt, doemt er alweer wat nieuws op aan de horizon. Vroeger voelde ik mij altijd wat vreemd ongelukkig als ik niets te doen had. Nu zou ik al eens gaan zuchten... Maar als je ouder wordt, besef je toch ook beter dat

alles op zijn tijd moet gebeuren. En vooral, je kunt je tijd beter organiseren.

In één zaak heb ik geluk gehad. Er is namelijk geen sneeuw gevallen en er is ook nog geen ijs geweest. Dat was wel een tegenvaller voor de kinderen. Want een kerstvakantie zonder winterpret! Zij begrijpen maar niet hoe een winter zo zacht kan zijn. Als magere troost kun je opperen dat de winter nog wel twee maanden duurt. Dat zal ook wel zo zijn, maar toch zie je soms de dagen alweer langer worden. Het voorjaar wenkt al. 'All right,' zou Filip, onze jongste van bijna twee jaar, zeggen. Zij hebben hem dat natuurlijk 'opgestookt'.

Dit wordt het dan voor februari. Wat korter misschien, ook al moeten wij deze maand een dag langer werken. Je kunt al bijna dromen van de lente.

(februari 1984)

Herinneringen

Het is een tijd van herinneringen. Een jaar geleden hebben wij ons vader begraven Al een jaar! Het was een grijze dag, dit jaar. Alsof de wind en de regen mee treurden bij deze droevige verjaardag. Voor ons moeder moeten het ongetwijfeld zware dagen geweest zijn. En toch! Stilaan vervaagt het gevoelen van pijn en verdriet. Het maakt plaats, heel geleidelijk, voor dankbaarheid. De ontroering blijft en ook de weemoed. Heel eigenaardig, maar sinds de dood van ons vader ben ik eigenlijk 'uit mijn krammen' geschoten. Ik heb het gevoel alsof ik zijn gedachtenis, zijn aanwezigheid moet eren door mijn werk nog beter te doen.

Want het leven staat niet stil. Kinderen kunnen soms diepe vragen stellen. Zo zat onze Koen onlangs met een paar problemen. Hoe kon Jezus toch al die wonderen doen? Hij had net de kinderbijbel doorgelezen. En ons Hilde wou absoluut weten hoe het leven begonnen was, en waarom de wereld eigenlijk nooit stilstaat. Als je dan van een vermoeiende dagtaak thuiskomt, kun je niet zo meteen op deze metafysische vragen antwoorden. Dan maar de noodrem getrokken: even een telefoon naar de aalmoezenier van onze gezinsgroep. Waar die al niet goed voor zijn! Hij had ten minste het voordeel van het gezagsargument. Ons Lieve moest er dan nog een schepje bijdoen: zij wou per se weten hoe laat Jezus geboren was. Het

deskundige antwoord heeft hen blijkbaar tevredengesteld, want tegenwoordig hebben wij aan tafel minder theologische discussies. Eergisteren hadden wij op school een pedagogische studiedag, met pater Luk Versteylen. Prachtig was het. En daarna hebben wij op school de nieuwe 'stille ruimte', boven op zolder, ingewijd. Grote kerken en kapellen verdwijnen, maar kleine gebedsruimtes duiken hier en daar weer op. Een pluim op de hoed van onze directeur! Vandaag was het een zomerse winterzondag. Zou de strijd dan toch al gestreden zijn? Volgende maand weten wij meer. Duimen maar!

(maart 1984)

Cambridge

Als je na twaalf jaar afwezigheid ergens terugkomt, dan onderga je de schok van de herkenning. Merkwaardig is dat. De namen en de mensen zijn veranderd, vervaagd tot herinneringen. Gebouwen zijn gebleven. Dat alles overviel mij toen ik vorige week Cambridge opnieuw bezocht. 'Cambridge revisited'. Je zoekt wel een aanknopingspunt met mensen die de 'nieuwen' ook nog gekend hebben. En je voelt je opgenomen in dat tijdloze proces van vroeger en nu, dat iets van eeuwigheidswaarde opent. Dan denk je onwillekeurig aan je eigen plaats in het universum, mijmerend over het psalmvers: 'Wat is de mens dat Gij aan hem gedenkt, het mensenkind dat Gij het aandacht schenkt?'

Ik moet waarschijnlijk in een poëtische bui geweest zijn. Want ik was even een dagje uit Londen weg, waar wij al voor de zevende keer op schoolreis gingen. Een grote wereldstad verruimt de blik van die vele jonge mensen. Wat zij er allemaal aan indrukken te verwerken krijgen, moeten wij achteraf nog wat opvangen. Van de laatste nieuwe punkhaarstijl (rondom kaalgeschoren, met in het midden felgekleurde rechtopstaande klissen) tot die andere rage: jonge mensen die met een koptelefoon in de oren wezenloos door de straten lopen. Een tamelijk asociale bedoening, vind ik. Eenzame vlinders in de grootstad. Zo gaan wij de tweede vastenmaand in. Onze kinderen voelen al de lentekriebels. Zij zitten in de tuin te harken en te spitten. Het wordt tijd dat ik er ook eens aan kan beginnen. De eerste vrije zaterdag, heb ik beloofd. Ik hoop dat het nog vóór Pasen kan.

(april 1984)

Voetbal

Dit is geen voetbalverslag, al kan het er wel wat op lijken. Maar waar onze Koen de laatste dagen zo vol van is, kan niet onvermeld voorbijgaan. Hij is nu al een schooljaar aangesloten bij de plaatselijke preminiemen. Hij is er vol van. Dat zal hij waarschijnlijk van zijn vader hebben. En ook al zit hij nog maar in het derde leerjaar, toch was hij geselecteerd voor het voetbaltornooi van de vierde jaren. Een competitie tussen scholen. En daar heeft hij voor het eerst de smaak van het succes geproefd. In de schiftingsmatchen had hij al een paar keer gescoord, hoewel zijn gewone plaats laatste man (of opruimer) is. En dan de finale zelf. De eerste helft moest hij in het doel staan – de gewone doelman was ziek. Hij heeft geen leer geraakt – zo werd de andere ploeg op haar eigen helft gedrukt. De ruststand bleef echter 0–0. Omdat er dringend wat aan de productiviteit gedaan moest worden, mocht hij dan in de tweede helft mee in de aanval. En dan moet je het als supporterende vader (met twee dochters als steun) meemaken, dat hij in de tweede minuut scoort. In een finale! Het enige en beslissende doelpunt! De beker! Een listig doelpunt. De bal met rechts gestopt en met links zachtjes naast de doelman geplaatst. ‘Torinstinkt,’ noemen de Duitsers dat. In plaats van een loeier af te vuren, een rustig getipt balletje. Het inzicht heeft hij dus ook al van zijn vader (?) en de techniek van zichzelf. Je kunt je de taferelen voorstellen, net als in een Europacup. Jammer dat er geen vertraagde herhaling kwam. Als gek stonden wij langs de zijlijn op en neer te springen, en de zusjes maar gillen! Hij was de held van de klas, van de school. Hij is wel bescheiden genoeg om de zaak wat te relativieren, maar hij heeft toch van zijn euforie genoten. Ongelooflijk hoe hij op die paar maanden aan voetbalzelfvertrouwen gewonnen heeft. Wie weet, moeten wij over een jaar of tien niet naar Brugge of Beveren of Anderlecht???

Ondertussen wachten wij nog op het echte lenteweer. Een late Pasen betekent blijkbaar ook een laat seizoen. De asperges zullen zich moeten reppen! Maar toch wensen wij een vreugdevol paasfeest: het ontkiemende leven in de natuur moge een spiegel zijn van de onstuitbare Verrijzenis.

(mei 1984)

Communie

Het is de tijd na Pasen, de gezegende tijd van communie- en andere feesten. Dit jaar is ons Hilde aan de beurt. Nu weet ik niet of een eerste communie bij een meisje anders overkomt dan bij een jongen. Vorig jaar bij onze Koen liep alles rustig en vlot, hoewel die grote gebeurtenis met veel spanning verwacht was. Maar dat zal bij een eerste grote gelegenheid wel altijd het geval zijn. Ook dit jaar wordt er afgeteld, maar het scenario om zo een dag te vieren kennen wij nu al van vorig jaar. Het is soms moeilijk om aan verschillende kinderen hetzelfde mee te geven. Ik geloof dat de meeste ouders dat toch proberen. Maar anderzijds moet je ook rekening houden met de typische geaardheid van ieder kind.

Ons Hilde is duidelijk anders. Het kan haar allemaal – oppervlakkig misschien – niet zoveel schelen. Zij kijkt uit naar de grote dag en weet dus al wat er op die dag allemaal verwacht kan worden. 's Morgens in de kerk, 's middags met z'n allen gezellig uit eten en 's namiddags de familie. Nu de gezinsuitbreidingen blijkbaar stopgezet zijn, schommelt het aantal bezoekers nog altijd rond 45. Maar wat voor haar toch dé grootste stap vooruit zal zijn, is ongetwijfeld het ontvangen van de hostie. Zolang al heeft zij in voorbije misvieringen zitten zeuren om toch ook mee naar voren te mogen gaan. Nu zal deze vorm van schrijnende discriminatie eindelijk opgeheven zijn. Maar dit zal dan weer een bron van groeiende ergernis zijn voor haar twee jaar jongere zus, Lieve. Ik ril bij de gedachte dat wij die nog twee jaar zullen moeten 'zoethouden', want naar de kerk wil zij al dikwijls mee. Terwijl het enthousiasme van de twee oudsten met de tijd blijkt af te nemen. Maar daar denken wij zondag niet aan. Het is weer tijd om feest te vieren.

Een nieuwe vakantie kondigt zich aan. De tijd gaat inderdaad heel snel. Wij wensen iedereen uiteraard veel rust, weinig roest, en bovenal veel creativiteit om er mooie dagen van te maken voor heel het gezin. En voor ons is deze tijd welgekomen om eens uit te blazen en links en rechts uit te kijken naar nieuwe ideeën. Maar daar zorgt het leven zelf wel voor.

(juni 1984)

Op kamp

Het is wat leeg en stil in ons huis. Vakantie, weet je wel, betekent ook jeugdkampen. De eerste weken was onze Koen naar de Ardennen. De derde keer al ging hij mee. En wij dachten dat hij als ‘ancien’ wel goed zijn plan zou trekken. Dat deed hij ook wel, na een paar dagen. In het begin werd hij door heimwee geplaagd. De eerste keer dat hij die ziekte wellicht gehad zal hebben. Maar met de zon verdween ook dat nare gevoel en kon hij zich in de tweede helft van het kamp toch herpakken.

En nu zijn onze oudste twee meisjes, Hilde en Lieve, voor de eerste keer alleen op kamp. Morgen komen zij terug thuis. Wij zijn eens benieuwd. Wij hadden nog zo mooi een voorgeschreven briefomslag met postzegel meegegeven, maar nieuws hebben wijzelf nog niet gekregen. Moeder en een tante hebben al wel wat gehad, maar de brief voor ons zal wel in de koffer blijven steken. Nu ja, geen nieuws is goed nieuws, zullen wij dan maar veronderstellen. Tien dagen zonder die drukte van de bende van vijf. Het is soms verdacht stil in ons huis. De kleinste twee, Mieke en Filip, weten wel goed dat de twee zussen op kamp zijn en het scheelde niet veel of onze jongste had er ook al bij willen zijn. Hij is blijkbaar van het uithuizige type.

De vakantie schuift al aardig op. De rust bestaat erin om vele karweitjes op te knappen en te kunnen leven zonder de druk van de klok. Zalig is dat toch! En stilaan proberen wij al energie op te laden voor een nieuw schooljaar. Bijna met z'n allen naar school!

(september 1984)

Leren

Na een week schoollopen zitten de kinderen alweer in het gareel. De verwachtingen waren nochtans hoog gespannen. De nieuwe juffrouwen en meesters worden telkens op handen gedragen, hoewel onze Koen toch – van horen zeggen – al enig voorbehoud gemaakt had. Maar voor de kleineren is elke vernieuwing een stapje vooruit, naar een hogere klas, naar een onbekende wereld die nog open moet gaan. Neem nu ons Lieve, die haar eerste passen gezet heeft in de wereld van de wetenschap. Met ongeduld had zij al naar dat eerste leerjaar uitgekeken. De laatste dagen van de vakantie was het er eindelijk van

gekomen om met het hele gezin te gaan fietsen. En toen was het mij al opgevallen hoe spontaan en ongedwongen zij door de ruimte gleeed. Ik moest onwillekeurig denken aan dat mooie liedje van Herman van Veen: 'Hé, kleine meid, op je kinderfiets...' Soms met haar wilskrachtige beentjes driftig trappend, dan weer losjes uitbollend met de benen in de lucht. Als er in ons huis iemand als een schicht voorbijschiet, het haar wuivend achteruit en haar neusje hoog in de lucht, dan is zij het wel. En met datzelfde ongeduld was zij aan haar studieloopbaan begonnen.

De eerste dag, kennismaking eigenlijk, duurde haar veel te lang. 's Anderendaags al interpelleerde zij de juffrouw: 'Juffrouw, vandaag gaan we toch iets leren, hé!'

Zij is van het wakkere type en legt al aardig wat mensenkennis aan de dag. Toen wij laatst bij vrienden waren en de oudste zoon zich met zijn liefje even verwijderde, had zij het gemerkt. 'Waar zijn zij naartoe? Toch weer niet gaan 'neuzeneuzen', zeker. Het wordt hoog tijd dat zij trouwen!' Zo zie je maar dat het morele besef bij onze jeugd nog op een hoog peil staat. Hoelang nog?

De herfst heeft ons onaangenaam verrast. Maar hopelijk houdt hij nog enkele mooie dagen in petto. Tijd voor een boswandeling dus.

(oktober 1984)

Paddenstoelen

Ziek zijn en dokters. De mooie nazomer, waar wij van gedroomd hadden, is verdronken in miezerig en druilerig herfstweer. Maar toch is oktober nog niet voorbij, zullen wij maar hopen. Vocht in de herfst brengt paddenstoelen voort. En nu hadden wij onze Filip nog zo duidelijk gezegd dat die ronde bolletjes vergif waren of voor de kippen, in een onbewaakt ogenblik had hij er toch eentje binnengespeeld.

Als je dan net thuiskomt en je ziet ook de dokter aankomen, dan voel je al dat er iets mis is. Als ons moeke dan zegt dat het voor de kleinste is, dan verwacht je ergens een plas bloed. Maar neen, er is blijkbaar geen vuiltje aan de lucht. Hij speelt en holt als nooit tevoren. Eigenlijk hadden wij hem niet zien eten, maar de andere kinderen hadden het verteld. Dan neem je maar het zekere voor het onzekere. De burens waren niet thuis, dan maar een vriend apotheker, het antigifcentrum

opgebeld: doen braken! Dat was gemakkelijker gezegd dan gedaan, ook al duwden wij een vinger in zijn keel, gaven wij hem zout water. Een siroopje van de dokter had uiteindelijk toch het gewenste resultaat.

Ondertussen reed ik in vliegende vaart naar een specialist – een mycoloog of paddenstoeldeskundige – waar er maar een paar van zijn. Onderweg kwam die andere rit mij voor de geest, naar Gent indertijd, toen hij pas en twee maanden te vroeg geboren was. Nu had ik een paar specimen van die paddenstoeltjes bij me. De jonge dokter zei dat er maar twee echt dodelijke soorten in België voorkomen. Hij moest ze eerst nog wat laten kweken, voor hij uitsluitsel kon geven. De anticlimax kwam een paar dagen later, toen wij in zijn brief – tot onze grote opluchting en verrassing – lazen dat ze eigenlijk nog wel eetbaar waren! Kinderen hebben toch goede engelbewaarders!

Het jaar schuift op. Ik hoop dat wij nog eens met z'n allen in het bos kunnen gaan wandelen.

(november 1984)

Allerheiligen

Het was een prachtige Allerheiligenweek. De boswandeling is er toch van gekomen. En nog wel op Allerheiligen zelf. Het leek alsof de seizoenen verwisseld waren. 's Middags met z'n allen op het kerkhof eerst vader gaan bezoeken. Voor onze kinderen is hij geen onbekende. Zij weten zijn graf zo te vinden. Herinnering heeft ook een gelegenheid, een tijd en een ruimte nodig.

Ik heb mijn grootouders nooit gekend. En ik herinner mij ook niet dat ik als kind hun graf ging bezoeken. Misschien dacht men in die tijd nog dat de dood niets voor kinderen was. En toch weten zij heel goed wie van hun eigen kameraadjes, of wie van de ouders of grootouders gestorven is. Er moet ook ruimte zijn voor hun (kleine?) verdriet.

En dan zijn wij gaan wandelen op de Scheldedijk. Heel merkwaardig, want om zes uur 's avonds, toen het al begon te deemsteren, hing de warmte nog tussen de dreven. Het was een mooie vakantieweek geweest, afgestemd op het ritme van de kinderen. Zij hadden in de tuin mee helpen snoeien, schoonmaken, verplanten. Samen hebben wij het tuinhuisje nog een winterpelsje meegegeven. Een namiddag in het zwembad deed mij verrast opkijken: ik had moeite om onze Koen

te volgen. Wat zij op school toch al niet leren! En het hoogtepunt was een toneelstuk in het Mechels Miniatuur Theater. Een hele belevenis, voor ons allemaal. Het is prettig om vast te stellen dat je met de kinderen al eens 'buiten' kunt komen.

Met ons tweeën hadden wij deze vakantieweek ingezet met een rustig weekend in de abdij van Averbode. En zo is het echt een 'zalige' Allerheiligenweek geworden.

Dit is alweer de laatste maand van dat magische (?) maar toch eigenaardige jaar 1984. Wij hebben onze verwarming nog niet moeten aanzetten. Met gezellig houtvuur brengen wij de avonden door. En zo mogen wij ons ook weer voorbereiden op de warmte die Kerstmis elk jaar brengt: een warm kerstfeest, voor onszelf en voor anderen.

(december 1984)

Soep van moeder

'Een sterke vrouw, wie zal haar vinden?' Deze zin herinner ik mij nog heel goed uit de Bijbel. Hij is meer dan ooit van toepassing op ons moeder. Eergisteren hebben wij haar 73e verjaardag gevierd. Zij is nu al bijna twee jaar weduwe en nog heeft dankbare herinnering het niet gehaald van dor verdriet. De tijd heelt vele wonden, maar o zo langzaam.

Vijftien jaar had zij voor vader gezorgd, haar leven was er anders door geworden. Zij ging niet méér uit dan nodig was: gauw een boodschap om de hoek, want lang kon zij niet gemist worden. En hoe kunnen wij die leegte opvullen? Er is maar één mogelijkheid, zolang zij kras en gezond blijft – want dat is zij gelukkig nog altijd. Wij moeten haar laten zorgen voor ons. Sinds wij getrouwd zijn – al meer dan elf jaar nu – is er het ritueel van de wekelijkse soep. Het is een vaste gewoonte geworden en elke zaterdag staat onze portie klaar voor één of twee dagen: 'groene of rode soep van moeder'.

Hoe het gegroeid is, weet ik eigenlijk niet meer zo precies. Maar de kinderen zijn er verlekkerd op, vooral op de groene. En inderdaad, die soep is haast nog van vooroorlogse kwaliteit. Ik zie nog altijd de gezellig warme keuken van het ouderlijke huis voor ogen, met de oude Leuvense stoof en daarop, in een straal zon waarin ontelbare stofdeeltjes dansten, een kom met heerlijk geurende heldere bouillonsoep, mét lettertjes.

En tijdens de schooldagen is onze Filip, de kleinste (maar grootste) kapoen bij haar. Het maakt haar dagen wellicht boeiender. En als het goed weer is, maakt zij lange wandelingen en is zij o zo fier op wat hij allemaal al kan en zegt. Het is toch wonder in het leven: het lijkt wel op een onzichtbare uitwisseling tussen oud en jong. En zo gaat haar en ons leven verder en hopen wij dat wij haar nog lang bij ons mogen hebben. Zolang zij voor ons kan zorgen, zorgen wij eigenlijk voor elkaar.

Hoe kondigt 1985 zich aan? Als het dieptepunt van de crisis of als eens stevige stap voorwaarts? Woeker met je talenten om – zo nodig – het tij te keren.

(januari 1985)

Sneeuwman

Een winter om lang te gedenken. De laatste jaren waren wij ervan gespaard gebleven. En dan hoor je de mensen zeggen: 'Er zijn geen winters meer' en 'Er zal weer veel ongedierte zijn dit jaar.' En als wij nog eens een echte winter krijgen, dan hoor je ook weer vlug klagen. Elk seizoen heeft zijn charme en je moet je ritme een beetje aanpassen. Wij hebben het wellicht verleerd om – zoals de kippen – het tempo van de natuur te volgen. Ik begrijp best dat het treinverkeer niet zo vlot meer loopt en dat veel mensen daardoor in de knoei raken. Maar de enige remedie is om over te schakelen op winterversnelling. Dat moet je de kinderen geen twee keer zeggen. De eerste sneeuwvlokjes waren nog niet gevallen, of zij wilden al een sneeuwman maken. Voor onze Filip was het de eerste keer van zijn leven dat hij sneeuw zag. En nog wel witte. En als vader moet je dan je sneeuwbouwkundige advies verstrekken. Hoe je precies de sneeuw moet rollen, eerst naar links en dan naar rechts. Hoe de tweede en derde bol niet zo zwaar meer mogen zijn. Wat weegt zo'n stapel opeengepakte sneeuw, zeg. Hoe zij de zijanten moeten verstevigen. De afwerking en de versiering hebben zij al vaker op tekening of foto gezien. Dat is dus geen probleem. En nu staan er twee meer dan levensgrote sneeuwpoppen in de tuin – een man en een vrouw. Als de winter nog wat blijft duren, kunnen er misschien wel vijf kleintjes bijkomen.

Om te schaatsen was de sneeuwval niet zo gunstig. Het ijs is niet zo vlak. Maar toch hebben de kinderen al hun hartje opgehaald op een glijbaan. Met enige moeite had ik de sneeuw geruimd en zelf een paar malen uitgehaald. Tot mijn verbijstering kon ik mij 's avonds bijna niet meer bewegen. Zou ik al zo oud aan 't worden zijn?

De vasten begint vroeg dit jaar. De tijd is rijp om na te denken over rechtvaardigheid en vrede en om er ook wat aan te doen, veraf en dichtbij.

(februari 1985)

Dood

'De dood kwam met muziek' is de titel van een roman. Het gebeurt wel eens dat je op korte tijd méér dan anders met de dood in aanraking komt. Veraf of dichtbij. Er zijn natuurlijk de televisiebeelden van de hongerlanden. In deze tijd zitten wij midden in de Actie Overleven. Het maakt je allemaal ongemakkelijk. Hoe kun je helpen? Geld geven moet uiteraard in deze omstandigheden, maar ondertussen moet er ook gewerkt worden aan nieuwe wereldstructuren. De grens tussen liefdadigheid en rechtvaardigheid is soms niet gemakkelijk te vinden. Nu betalen wij twee belastingen, verplichte en vrijwillige. Met die verplichte zou toch heel wat zinniger omgesprongen kunnen worden. Het lot van de derde wereld mag ons niet loslaten, maar het blijft toch allemaal zo veraf.

Ik had het over de dood van ontelbare naamlozen. Een andere dood veraf was het sterven van ons Tante Nonneke, Zuster Godelieve in India. Zij was de zus van ons vader. Vierentachtig was zij geworden. En zij had nog net haar diamanten jubileum gevierd in Khunti, oud, verzwakt, in een rolstoel. Zij was gelukkig geweest. Veertien dagen later vatte zij kou en is zij zacht gestorven. Ik heb haar maar een keer of drie gezien. Toen zij na 34 jaar voor het eerst terugkwam, voor een zware hartoperatie. En dan nog een keer met vakantie, om de vijf jaar, maar alleen als zij terug mocht gaan. In een ontroerend eenvoudige brief schreven haar medezusters ons hoe zij gestorven was. Haar laatste gebed was geweest: 'Jezus, kom en neem me mee.' Ik vraag mij af of zij dit gebeden zou hebben in het Engels, in het Sadri of in het Vlaams. Hoe dan ook, haar rijke leven is een voorbeeld voor velen.

Als de dood nog dichter toeslaat, letterlijk als een dief in de nacht, dan gaat er toch een schok door je heen. Louis, die goede brave man van 54, die zelf geen kinderen had, maar die samen met zijn vrouw Mariette onze vier kleintjes opgepast heeft, werd op een morgen in zijn wagen gevonden. Eenzaam, langs de weg, dood. De lichten brandden nog en de motor stond nog aan. Het moet om vier uur 's morgens gebeurd zijn. Hij werd pas om negen uur ontdekt. De avond tevoren was hij nog naar de dokter geweest, omdat hij zo'n pijn had in de borst. Maar het cardiogram wees niets bijzonders aan. Wij waren er allemaal het hart van in. Hij zou bijna met pensioen gaan. Jarenlang hadden zij hun oude moeder verzorgd en nu konden zij eindelijk eens aan zichzelf gaan denken. Er rijzen meer vragen dan er antwoorden zijn. Hoe moet het zijn om eenzaam te sterven? Om thuis weg te gaan en niet meer terug te keren? Toen wij met z'n allen een kruisje gingen geven, was de stemming bedrukt. Hij lag in een glazen schrijn – een beetje onnatuurlijk. Waarom wil de mens de dood altijd omhullen of verdoezelen?

Onze Filip weende nog het hardst. Toen wij hem vroegen om nog eens te zwaaien, begreep hij het tragische van de situatie: 'Louis zwaait niet' en 'Louis moet thuis zijn.' Onze kinderen hebben een mooie brief geschreven en gezegd dat zij nog dikwijls zullen gaan spelen. De koekjes die hij voor hen bakte, zullen zij missen. Tekenend voor zijn manier van leven was ook zijn dood. Hij heeft zichzelf nog opzijgezet om anderen geen pijn te doen.

De winter heeft ons voor de tweede maal verrast, met kou en ijs, met dood en stilte. Wij wachten op de warmte van de zon.

(maart 1985)

Kinderziekte

Ik vroeg mij soms af waarom kleine kinderen zo lief zijn als zij ziek zijn. Of zou dat komen, omdat wijzelf ons wat minder hard opstellen? In elk geval, zij zien er zo hulpeloos en weerloos uit als een klein gewond vogeltje.

Wij zijn deze winter nogal gespaard gebleven van de jaarlijkse doktersperikelen. Maar naar het einde toe lijkt de weerstand te verminderen. Het is ook typisch dat ziekteverschijnselen gewoonlijk midden in de nacht of toch heel laat uitbreken. Zo kreeg onze Filip een

paar weken geleden een aanval van 'valse kroep'. Een erg lawaaierig en angstaanjagend verschijnsel. Gelukkig hadden wij er al iets over gehoord, zodat wij niet in paniek geraakten. In de boeken staat die ziekte niet onder die naam vermeld. De dokter was nog op ziekenbezoek. Dan maar vlug even bij de burens aangeklopt. En na een paar minuten geleek onze keuken meer op een sauna. Water verdampen tot je elkaar haast niet meer kunt zien. Toen de dokter dan wat later toch langskwam, bleek het dat wij juist gehandeld hadden.

Het is wel gezellig als je een ziek kind zelf kunt oppassen. Ik heb het geluk dat ik dit jaar nogal veel thuis kan zijn. En zo een – al is het dan zieke – aanwezigheid heeft een zekere charme. Om de beurt willen de kinderen wel eens ziek zijn. Misschien al om een dagje uit de school weg te kunnen blijven. Maar je bent niet alleen in huis: er is iemand om voor te zorgen. Hoewel zij allemaal op een andere manier ziek zijn. Filip moet je de hele dag op je schoot nemen, de anderen slapen of lezen een boek en worden eens extra verwend.

Zo een kinderziekte geeft je de gelegenheid om nog eens extra tijd te maken voor een kind. Eigenlijk zouden wij veel meer van onze kinderen moeten genieten. Dat gevoel van 's morgens, als Filipje je teder op de rug klopt, of van 's avonds, als Koen je hand nog even moet vasthouden, zouden wij wat bewuster en langer moeten beleven. De mensen zeggen dat wij nu in onze schoonste jaren zitten. Dat wil ik graag geloven, al waren de voorbije toch ook mooi en willen wij ons nu al een beetje schrap zetten om de komende op te vangen. Alles op zijn tijd, zeggen onze kinderen mij soms na.

Het is weer Pasen. Laten wij echt opstaan en met elkaar op weg gaan, ook in deze onontwarbare tijd. Wij wensen je de vreugde en de kracht van de Verrezen Heer toe.

(april 1985)

Retorica 65

Op tweede paasdag zijn Ria en ik naar het noorden gereden. Het is dit jaar twintig jaar geleden dat wij als retorica 65 afzwaaiden in Hoogstraten. Zo een dag doet echt deugd. Om de vijf jaar komen wij nu nog samen.

Het bezoek aan de school die dit jaar 150 jaar bestaat, doet ons van de ene verrassing in de andere vallen. Het internaat van vroeger is niet

meer te herkennen. Nu hebben de laatstejaars elk een gezellig mooi studeerkamertje met wastafel, bed en bureau. Zijn wij dan toch twintig jaar te vroeg geboren? Na de rondleiding door de 'oude school' gaan wij in de bossen van Minderhout aan de feesttafel. Zelfs de klassenleraars zijn van de partij. Er worden oude fratsen opgehaald; de officiële liederen worden gezongen; een aantal tafelredes vertellen over verleden, heden en toekomst.

Een dag als deze vliegt voorbij. Het is merkwaardig hoe sommige oud-leerlingen er net nog 18 uitzien. Andere zijn haast onkennelijk veranderd, meestal bebaard of uitgezet. In het begin komen de namen aarzelend, maar dat verandert vlug. En bij het afscheid worden dure eden gezworen om er over vijf jaar weer bij te zijn.

Andere gespreksonderwerpen zijn het werk en vooral de kinderen. Het was lang geleden dat wij er met ons tweetjes nog eens op uitgetrokken waren. Gewoonlijk is het om de beurt, of als wij toch voor een avond wegmoeten, wordt er een babysit gezocht. Eigenlijk vragen onze kinderen niets liever. Want dan belooft het een speciale avond te worden, vooral in het weekend. Toch proberen wij het uitgaan tot een minimum te beperken. Onze Koen wil altijd heel precies uur en tijd kennen. Zo helpen kinderen je eigenlijk selecteren in de vele mogelijk avondlijke vormingsvergaderingen. Want pure ontspanning is er zelden bij. Ik vind het belangrijk dat sommige – interessante – bijeenkomsten sneuvelen voor een gezellig avondje met z'n allen, vooral in het weekend dan.

Deze paasvakantie met de eerste zonnige week heeft mij al plannen doen smeden voor een weekje gezinsvakantie. Nu de kinderen er al groot genoeg en nog niet te groot voor zijn. Maar eerst staat er weer een kookperiode op kamp voor de deur. De Ardennen blijven ons bekoren.

De eerste mooie lenteweek heeft ons echt deugd gedaan. De tuin ligt klaar. Maar als de zon het niet ernstig meent, zullen wij nog lang op asperges moeten wachten!

(mei 1985)

Muziek

Als vele mensen samen willen werken, dan komt er veelal iets moois en groots tot stand. De laatste weken hebben een paar voorbeelden

dat treffend geïllustreerd. Vorig week werd er in ons dorp een honderdjarige gevierd. Dat komt niet alle vijf of tien jaar voor. Het was een ontroerend gebeuren. Aanvankelijk leek het op een meewarig gedoe, omdat de man in kwestie haast blind en doof was en in een stoel binnengedragen moest worden. Maar de buurt had echt haar best gedaan om een passende hulde te bedenken, alles in de klederdracht uit grootvaders tijd. Voor onze kinderen was het een enige belevenis. En toen die oude man voor de vuist weg een ellenlang gedicht declameerde, dat hij zowat negentig jaar geleden geleerd moet hebben, stonden zij echt verbaasd. Ik vraag mij ook af of de kinderen van onze computertijd hun geheugen nog tot een dergelijke inspanning kunnen plooiën.

Vorig weekend was er een prachtig schoolfeest. De maand mei is de maand bij uitstek voor dergelijke evenementen. En ook hier bleek weer hoe meisjes echt creatief kunnen bewegen. Het dansen lijkt hun wel aangeboren te zijn. Jongens zouden meer de kracht van het woord gebruiken. Meisjes benutten de sierlijkheid van de beweging. Er moet veel moeite en werk aan voorafgegaan zijn om een soortgelijk resultaat te bereiken.

Dat doet mij eraan denken – met plezier en een weinig trots – dat onze kinderen muzikaal aangelegd zijn. Ons Hilde volgt nu al een jaar de muziekschool. Zij was met enthousiasme begonnen, maar na een paar weken was het nieuwe eraf. Toch hebben wij haar aangemaand om het jaar uit te doen. Wij hebben een goede tweedehandse piano op de kop kunnen tikken, zodat ik haar notenleer kon begeleiden. En de resultaten verbeterden zienderogen, zodat zij wellicht de noodzakelijke 7 zal halen. En zij heeft er nu weer moed op. Zij weet alleen nog niet welk instrument zij zal kiezen: dwarsfluit of piano. Maar zij heeft onze Koen nu toch al zover gekregen dat hij volgend jaar ook aan de notenleer gaat beginnen. Van mij mogen zij alle vijf muziek leren. Wij zullen maar geloven dat het spreekwoord waar is: muziek verzacht de zeden!

Wij wensen iedereen een deugddoende vakantie. Doe eens iets wat je normaal niet van plan was. Maar laat je creativiteit je leiden naar de zon, en laat die dan maar voor de anderen schijnen!

(juni 1985)

Bosbessen

Onze bosbessenvakantie zit er weer op. Na een onderbreking van enkele jaren hebben wij de draad van vroeger weer opgeraapt. Voor het eerst met ons zevenen voor een weekje naar de Oostkantons. En wij hebben elke dag regen en ... ook wat zon gehad. Maar toch hebben wij heel ons programma kunnen afwerken. Met wat inspiratie en veel kinderfantasie waanden wij ons in het buitenland. Een boswandeling veranderde al snel in een bergklimpartij en een tochtje door een klaterend riviertje werd een ontdekkingsstocht naar de bron van de reuzestroom.

Zelfs het bosbessenplukken, een werk van barmhartigheid, zoals dat door de monniken in de middeleeuwen beoefend moet zijn, viel ruim in de smaak. Dit jaar waren de bessen dik en zoet. Op een uur tijd had je een hele kilo bij mekaar. De confituur, ter plaatse gemaakt, zal nog wekenlang een souvenir zijn.

Als je jaar na jaar naar dezelfde streek terugkeert, groeit er een onzichtbare band met het landschap en met de mensen. Deze reis was eigenlijk bedoeld als een laatste test om volgend jaar eens buiten onze grenzen te trekken, maar of het er van zal komen, staat nog helemaal niet vast. Want wij hebben alweer een optie genomen op een gezellige vakantiewoning in hetzelfde dorp. Wij zullen nog zien.

Tussendoor hebben wij een 'wijnpokkenepidemie' overleefd. Juist voor en juist na de vakantie. Drie op een rij. Filip, de jongste, vliegt er zingend door. Hij is het minst getekend. Ons Mieke had al wat meer last. Maar ons Lieve, onze spring-in-'t-veld, geeft zich moeilijk gewonnen. Zij is er nog niet bovenop. Zij verbergt haar 'gezicht vol puntjes' en zij wil liever geen bezoek ontvangen. Nog een paar dagen geduld. Gelukkig is het nog schoolvakantie: zij hebben rustig hun tijd genomen om ziek te zijn.

Ook in de zomer gebeuren pijnlijke dingen. Een meisje van 17, van onze scholengemeenschap, doet een boodschap met de fiets en wordt brutaal doodgereden. Zomaar in het dorp. Het stemt tot nadenken en toch gaat het leven verder.

Na deze wisselvallige zomer mogen wij zeker een mooie herfst verwachten. Laten wij met verse moed onze taak in ons gezin, in de Kerk, in de samenleving weer opnemen. Op hoop van zegen!

(september 1985)

Schoolbegin

Het nieuwe schooljaar is intussen van start gegaan. Voor het eerst gaan wij nu met ons zevenen naar school. Vorig jaar kon ik mij aan meer academische bezigheden wijden met het schrijven van een doctoraatsthesis. Nu is de tijd van het veldwerk er weer. De overgang is eigenlijk niet zo groot. De rust en de stilte van vorig jaar hebben wel plaatsgemaakt voor het drukke ritme van het schoolse leven, maar als je op sommige gezichten de leergierigheid kunt aflezen, dan gooi je je weer met hart en ziel in het onderwijzen. Toch doet zo'n sabbatjaar deugd. Het verruimt je achtergrond. Laten wij hopen dat velen er de vruchten van mogen plukken.

Sinds wij thuis voor het eerst een tiener hebben, blijkt er een en ander veranderd. Als ik vergelijk met mijn eigen jeugdijaren, stel ik vast dat de groei van de kinderen nu heel wat vlugger gaat. Ik herinner mij nog dat ik op veertien- of vijftienjarige leeftijd met bepaalde popsterren begon te dwepen. De laatste zaterdag van de vakantie heeft onze Koen bijna de hele top 30 opgenomen. En hij is maar goed tien geworden. De hele buurt is erbij betrokken. Zij spreken over zangers, groepen, hits en zingen liedjesteksten dat het een aard heeft. Wij zullen maar hopen dat hun Engels er wel bij vaart.

Tussen haakjes, onze Koen gaat nu al naar het vijfde leerjaar. En hij is bij het voetbal overgestapt van de preminiemen naar de miniemen. En voor de ingewijden, van de liberoplaats naar het middenveld. Vorige zondag, tijdens de eerste match al, heeft hij voor het eerst in zijn carrière gescoord. Ik kan mij voorstellen welke taferelen zich op het terrein afgespeeld hebben. In elk geval kan ik er niet meer buiten om nog vaker te gaan supporteren. Toch hebben wij hem kunnen overhalen om ook 'muziekschool' te volgen. Zijn grootste bezwaar, dat dit maar goed is voor meisjes, hebben wij kunnen ombuigen. Want zijn zus krijgt nu al pianoles. Als de kinderen bepaalde talenten hebben, zouden zij die toch zoveel mogelijk moeten ontwikkelen. En wij leven nu in een tijd, waarin zoveel meer mogelijkheden geboden worden dan in onze jeugd. Wij zullen er dan maar dankbaar gebruik van maken.

Wij glijden door het najaar naar de herfst toe. Een laatste laagje verf op ramen en deuren, een laatste keer het gras afrijden. En dan weer

even uitblazen en genieten van de oogst van het voorbije jaar. Een winterslaap zal er toch niet inzitten.

(oktober 1985)

Uitstapjes

Deze late maar mooie nazomer heeft ons aangenaam verrast. Wij hebben met ons gezinnetje geprobeerd om de opgelopen schade van de voorbije zomer in te halen. Elke zondag van september zijn wij eropuit getrokken. Niet te ver, maar in onze buurt zijn plekjes genoeg die een kort bezoek meer dan waard zijn. Voorlopig houden wij het bij wandelingen in open lucht. Als het kouder en regenachtiger wordt, duikelen wij wellicht hier en daar een streekmuseum in. Onze kinderen vinden het in elk geval prettig. Zolang er maar een drankje of een hapje aan te pas komt. Die zondagse uitstapjes nemen nu al een vaste plaats in ons drukke weekendschema in.

Alle andere activiteiten moeten daarvoor wijken. Zo een paar uur met het hele gezin op stap, dat is toch geen luxe. Het doet echt deugd na een hele week van 'in het lijntje van de tijd lopen'. Met zorg worden de doelwitten gekozen, maar voor de kinderen houden wij de plaats van bestemming tot het laatste ogenblik geheim. Het verrassingselement is voor de oudsten nog erg belangrijk. Gewapend met een landkaart, een notitieboekje of een toeristische gids proberen die dan het geheim te ontsluiëren. Wij hebben wel al ondervonden dat het niet zo interessant is om grote manifestaties op te zoeken. Liever een klein stadje of plekje waar niet te veel volk te verwachten is.

Wij hopen deze groeiende traditie de hele winter verder te zetten. Maar of het altijd zal lukken, is een andere vraag. Vorige zondag kondigden zich de eerste wintergriepjes aan. En volgende zondag wordt ons gezin door mijn burgerlijke plicht uit elkaar gerukt. Als de regering niet te gauw weer valt, zijn wij toch voor enkele jaren gerust. Voor één keer hoop ik dat het die bewuste zondag niet te stralend weer is, als wij bij kunstlicht die zo belangrijke stemmen zitten te tellen...

De avonden worden korter of langer. Het hangt ervan af hoe je het bekijkt. Ik ben het winteruur nog niet gewoon. Het wordt stilaan tijd om wat hout te sprokkelen.

(november 1985)

Doctoraat

Ik ben vorige maand weer heel wat wijzer geworden. Tenminste, als ik de uitspraak van de jury mag geloven. Op 29 oktober heb ik aan de Katholieke Universiteit Leuven het doctoraat behaald in de Letteren en de Wijsbegeerte. Ik was niet van plan om dit te verklappen, als het niets met ons gezin of met de gezinsgroepen te maken had. Zowel het onderwerp van mijn dissertatie als de hele gebeurtenis van die dag wijzen in dezelfde richting. Mijn promotor, professor Herman Servotte, is een oude bekende bij de beweging. En ook één van de juryleden, Hugo Roeffaers, zal wel niet volslagen onbekend zijn in gezinsgroepenmiddens. Daar komt nog bij dat de werkgroep ook vertegenwoordigd was om mij een hart onder de riem te steken. Onze eigen gezinsgroep was er natuurlijk ook met lijfelijke of morele steun. En twee vroegere aalmoezeniers van onze gezinsgroep waren ook present.

Het werd een triomfantelijke dag, niet alleen voor ons gezinnetje, maar ook voor de hele grote familie. Ongelooflijk bijna was het, hoeveel supporters een dergelijke gebeurtenis op de been kan brengen. De collega's, leraars, leerlingen en oud-leerlingen vonden het een geschikte gelegenheid om samen te komen rond het werk van één man.

Die eer komt voor het grootste deel toe aan de Engelse auteur die ik mocht voorstellen: Charles Williams. De prachtige ervaring van die dag was een levende illustratie van zijn drie kerngedachten: saamhorigheid of zielsverbondenheid van alle mensen, plaatsvervanging en uitwisseling. De kerk van zijn theologie – want Williams was een lekentheoloog – komt hierop neer: in Christus zijn alle mensen, doden zowel als levenden, met elkaar verbonden. In Hem kunnen wij elkaars lasten en verdriet dragen, maar ook delen in elkaars vreugde.

Voor ons gezin was deze dag het eindpunt van een lange tocht van zes jaar. Als ik dit project tot een goed einde heb kunnen brengen, dan is dat in de eerste plaats te danken aan mijn ouders. Vooral mijn vader – zelfs in zijn fysieke afwezigheid – heeft mij altijd gestimuleerd om door te zetten. Ria en de kinderen hebben vaak mijn eigen lichamelijke of geestelijke afwezigheid moeten dragen. Het paste dan ook dat zij erbij waren. Wij hadden hen dagenlang voorbereid op 'het

feest in Leuven'. En een echt familiefeest is het geworden, in de Faculty Club.

Voor mijzelf verandert er niet zoveel. Ik mag weer rustig lesgeven in mijn vroegere school. Toch voel ik mij weer een stuk zekerder dan vroeger. Wat de toekomst brengt, dat zullen wij nog wel zien. Wel heb ik ook het gevoel dat ik nu – nog meer dan vroeger – op eigen vleugels moet en kan vliegen. Wijsheid komt niet voor de jaren!

Nu het winter wordt, en het grote werk achter de rug is, heb ik weer tijd om wat achterstallige taken af te werken. Waar ik van droom, is een knetterend haardvuur en met de kinderen Sinterklaas- en kerstliedjes zingen. En ook nog wel wat boeken lezen. Beroepsmisvorming?!

(december 1985)

Wafels bakken

Na de drukte van de voorbije maand is de rust stilletjes aan weergekeerd. Hoogtepunten in een mensenleven zijn ook maar betrekkelijk. Je kunt er wel een hele tijd van leven. Het gebeuren zelf blijft als een foto achter. Er wordt natuurlijk nog heel wat nagekaart en gevierd, met familie, in bewegingen, onder vrienden. Maar dan strijkt de tijd de golven weer glad. Er komt wat meer ruimte om aan nieuwe dingen te gaan denken.

Een van die prettige kanten is dat de aandacht weer meer op het gezin gericht kan worden. Een zondag of twee geleden was er die mooie muzikale film op tv: 'The Sound of Music'. Het was al de zoveelste keer wellicht, dat hij uitgezonden werd. Maar voor het eerst hebben wij hem nu met ons zevenen bekeken. En ervan genoten. Van klein tot groot waren de kinderen door de dramatische gebeurtenissen bewogen. Maar evengoed zaten zij bekende liedjes mee te zingen. Dit is nu eens het voorbeeld van een familiefilm. Het hoeven daarom niet altijd tekenfilms te zijn.

Na de film heb ik wafels gebakken. De eerste keer van mijn leven. Allerlei ingrediënten door elkaar geklutst, een klein uurtje het deeg laten rijzen. En op ongeveer anderhalf uur had ik meer dan zeventig wafels bij mekaar. Nu ja, zoveel bleven er niet over, want in het begin kon ik de eetlust van de kinderen moeilijk volgen. Maar de wafels hebben in elk geval heerlijk gesmaakt.

Nu heb ik ook meer tijd om mijn nieuwe hobby uit te proberen. Van de familie heb ik als geschenk een 'wijnmaakpakket' gekregen. En van onze gezinsgroep een soort van cursusboek. Er staan ondertussen al drie vaten te gisten. Een aperitief van selder, een droge appelwijn en wat ooit eens een heerlijke mispelwijn zal moeten worden. Natuurlijk moet ik de knepen van het vak nog leren. En het zal pas over een jaar zijn dat wij de eerste vruchten zullen kunnen plukken. Proeven zou beter klinken. Het valt op hoeveel mensen daar ook mee bezig blijken te zijn. Het is een ontspannende vorm van creatief bezig zijn, vind ik. En eigenlijk ligt het helemaal in het verlengde van de studie die ik gemaakt heb. De weg van de affirmatie, van de bevestiging bewandelen of ja zeggen tegen de schepping, er een stukje aan meehelpen, proeven van het leven.

(januari 1986)

Kerstvakantie

Na Kerstmis en Nieuwjaar heb ik altijd een vreemd gevoel. Het is alsof je zó lang naar een hoogtepunt toegeleefd hebt, dat daarna weer een nieuwe leegte begint. Het zal wel psychologisch verklaard kunnen worden. De laatste dagen van het oude jaar probeer je zolang mogelijk te rekken. En als je dan plots aan het nieuwe moet beginnen, heb je enkel nog maar vage plannen. Dan zoek je nog even onwennig de richting die het allemaal uit zou kunnen. Gewoonlijk spreekt en zingt men van de donkere dagen vóór Kerstmis, maar een druk en welgevoeld jaar laat je blijkbaar niet gemakkelijk los. Maar wat is er kunstmatiger dan de grens van de tijd tussen twee jaren?

Gelukkig heb je niet te veel tijd om daar lang bij stil te staan. Het leven eist je volle aandacht weer op. Ik heb in elk geval genoten van die luie trage wintervakantie. Zoveel uren die wij samen met de kinderen hebben kunnen slijten. Echt winter is het eigenlijk nog niet geweest. En pas op de laatste zondag konden zij voor het eerst in de sneeuw. Ik zie de drie kleinsten ook nog terugkeren van het driekoningenzingen. Met grote verwachtingen vertrokken – enkel in de straat bij de burens natuurlijk – waren zij algauw aan onze eigen deur. En dan moet je verwonderd opendoen, duidelijk laten blijken dat je hen niet in de verste verte herkent, toch nog even een bisnummertje vragen om een foto te nemen, en dan wat centjes of wat lekkers in de uitgestoken zak

deponeren. Intussen glimmen de blozende kaakjes als glunderende appeltjes. Een heerlijk gezicht is dat.

Dergelijke dagen geven je de kans om eens in de zetel te stoeien met onze jongste zoon Filip. Om je bewondering te uiten voor ons Lieve van 7, die zonder verpinken een handstand tegen de muur uitvoert – iets waar ikzelf pas jaren later toe in staat ben geweest, als ik mij nog goed herinner. Om te luisteren naar de sonatines van ons Hilde, die linker- en rechterhand al keurig in de maat weet af te wisselen – waar is mijn eigen tijd van ‘Het eerste boek van Schmoll’? Om met vaderlijke zorg ons koortsige Mieke wat te vertroetelen, want ook dat valt natuurlijk in de vakantie voor. Om onze Koen wegwijs te maken in het gebruik van zijn timmergerief van Sinterklaas, met als resultaat een eerste nestkastje, dat je natuurlijk zelf voor het grootste deel in mekaar gebokst hebt. De eerste elementaire les is nog altijd met één hand een spijker in een plankje kloppen. Maar oefening baart kunst.

Tijdens zo’n vakantie kom je soms ook tot de onthutsende vaststelling dat de gezinswagen te klein wordt. Dus maar uitkijken naar een rijdende ruimte met 7 zitplaatsen en ondertussen de spaarcenten tellen. Wij weten dit jaar alvast waarvoor wij kunnen werken.

Is het je ook opgevallen dat de dagen al langer worden?

(februari 1986)

Gasthuisberg

Ik weet niet goed of het iets met de vasten te maken heeft. Het kan ook wel louter toeval zijn. Ons Mieke van 5 is nog altijd niet zindelijk. Prettig is dat natuurlijk niet. En als vader maak je al vlug de vergelijking met de andere kinderen, die zagezegd veel flinker zijn. Maar als die toestand ook gepaard gaat met voortdurende koortsaanvallen en infecties, dan wordt het toch tijd om ‘eens verder te gaan’. En de Gasthuisberg in Leuven ligt dan wel voor de hand. Mensen, wat een groot dorp is dat! De eerste keer sta je voor een wirwar van pijltjes en kleurtjes. Maar je went er na een paar keer al aan. Je er thuis voelen is wat anders, want je slaakt toch onbewust een zucht van verlichting als je die wereld binnen de wereld weer verlaat. Voor een goed onderzoek moest ons patiëntje drie dagen opgenomen worden. Zij is nogal zelfstandig. Wij hadden haar gezegd dat zij drie dagen op kamp mocht. Want de grote broer en zussen gaan toch ook al

op sportkamp in de grote vakantie. Met veel moed trok zij op. En ook toen wij haar de tweede dag gingen bezoeken, was zij al verpleegstertje aan het spelen voor de kleine pagadders. Geen probleem bij het afscheid. Enkel de derde dag, toen zij mee naar huis mocht, duurde het haar allemaal wat lang.

Nu ja, in het ziekenhuis is er blijkbaar een andere tijdsbeleving. Of beter, de tijd lijkt er stil te staan. Overal is er beweging en drukte, maar toch duurt een gewoon onderzoek al gauw wel een halve dag. Je leert er wachten. Als je je daar filosofisch op instelt, gaat het wel.

Bij de bespreking van de resultaten bleek toch dat er wat mis was met de nieren. Een regelmatige training en controle zouden een operatie toch nog kunnen voorkomen. Maar dat weten wij pas over een jaar. Gelukkig niets dramatisch dus, want op een paar dagen ziekenhuis leer je wel veel pijn, lijden en leed kennen. En dat op de kinderafdeling. Je kunt veronderstellen dat volwassenen daar misschien vlugger of gemakkelijker mee in het reine komen. Maar kinderen! Hoe zou een kind tegen een levenslange handicap of ziekte aankijken? Met pijn in het hart moet je dan de 'echte' dokters en verpleegkundigen bewonderen, die naast hun eigen problemen ook nog elke dag met miserie geconfronteerd worden. Of zouden zij daar immuun voor worden?

En ook voel je je een beetje schuldig tegenover dat kleine ding, voor al die keren dat je haar – ten onrechte wellicht – berispt hebt. Want zij was nog zo flink. En zo bezorgd dat zij mijn jas wat dichter vastsnoerde, toen wij door de ijzige winterwind naar de ingang stapten. Die kleine details en attenties merken wij soms niet op in de drukte van de dag. Alleen op ernstige momenten heb je er misschien meer oog voor. De volgende keer, als zij mijn haar nog eens wil kammen, ga ik er eens dubbel van genieten.

Als ik dit schrijf, is blijkbaar een nieuw offensief van de winter begonnen. Laten wij hopen dat het een stuiptrekking is. Want de dagen zijn al merkbaar langer geworden. Een bekoorlijke tijd vind ik dat, de blijde verwachting van de nieuwe lente.

(maart 1986)

Muizen

De korte maand heeft venijnig van zich afgebeten. Zelfs in die mate dat de nevenverschijnselen tot in onze garage te zien en te horen waren. En dan denk ik aan... muizen. Hoe ze binnengeraakt zijn, zal wel altijd een raadsel blijven. Nu ja, een muis heeft niet veel nodig om door te kruipen. Ik heb ze nooit erg graag kunnen lijden, die kleine beestjes. Schrik kun je het eigenlijk niet noemen. Het is eerder een gevoel van kriebelig onbehagen dat je plots bekruipt, als je die schichtige wezentjes ziet wegschieten in een of ander gaatje.

Je probeert het tij wel te keren door vergif te strooien of door een paar vallen op te zetten. Maar hun blijvende aanwezigheid is duidelijk af te leiden uit het stijgende aantal achtergelaten korreltjes. Het lijkt wel of een heel nest in onze garage een onderkomen gezocht heeft. Tijdens de koudste dagen zie je ze zitten snoepen met een ontstellende koelbloedigheid. Haast spottend lopen ze weg en komen dan vanonder een kast of boven een doos uitdagend zitten loeren. Je zou ze wel een bende kwajongens kunnen noemen. De laatste dagen is het wat rustiger. Ofwel begint het gif zijn werk te doen, ofwel zijn ze weer naar buiten gevluht.

Hoe ik ertoe kom om deze muizengeschiedenis te vertellen. Het heeft eigenlijk met de eerste communie te maken. Ons Lieve is eindelijk zover. Over een goede maand zal zij zich ten slotte zo groot als haar broer en zus mogen voelen. Zij is maar wat fier dat zij dan in de kinderviering geen kruisje meer hoeft te krijgen, maar een volwaardige hostie. Wij zitten volop in de voorbereidingsfase. En nu moest ik eergisteren een inleidend verhaaltje voorlezen over horen en goed luisteren. Je raadt nooit waar dit stukje over ging. Over muizen natuurlijk. Ik heb het toch maar voorgelezen, zij het dan met gemengde gevoelens. En met de opdracht voor de juf dat zij maar eens prettiger diertjes moest uitkiezen om in de toekomst verhaaltjes over te schrijven.

Of deze dierenzaak nog niet genoeg is. Overmorgen komt ons varken. Wij hebben met onze buurman inderdaad een echt levend varken gekocht. Nog pure natuur van bij de boer. Elk de helft. Dat is pas broederlijk delen. Maar het gaat meteen de diepvries in. Ons moeder zal wel pensen en kop maken. Zij heeft het oude molentje al van de zolder gehaald. Eindelijk nog eens een gelegenheid om die

ambachtelijke traditie eer aan te doen. Het beest zal nog lang mogen smaken, hopen wij.

Pasen is al voelbaar in de lucht. De eerste vroege lentedagen kondigen zich aan. De tuin ontwaakt uit zijn winterslaap. Het mooie seizoen kan weer opengaan. Nieuw leven kan beginnen. En ook de mens maakt zich klaar om op te staan, om te verrijzen. Zalig Pasen! Moge de vreugde van Jezus' verrijzenis je begeleiden, het hele jaar door.

(april 1986)

Tante Marie

Af en toe wordt een mens met vaste hand uit het jachtige ritme van het leven gerukt. Dat gebeurt meestal bij sterke momenten: feest, geboorte, ziekte, sterven. De Goede Week is duidelijk een sterk liturgisch moment in het kerkelijke jaar. De dagen van ingehouden wachten tussen Witte Donderdag, Goede Vrijdag en Pasen. Alsof je ademloos door een donkere tunnel moet kruipen. Met als enige kracht het lichtpuntje aan het einde ervan.

Maar ook bij het afsterven van een lieve oude tante staat de tijd even stil. Drieëntachtig is een mooie leeftijd. Vooral als je op een rijk gevuld leven mag terugblikken. Van dat volle leven heb ikzelf minder dan de helft op afstand meebeleefd. En als je dan blijft stilstaan bij de hoofdmomenten, de 'foto's' die je als kind meegemaakt hebt, dan zijn het vooral de nieuwjaarsbezoeken. Elk jaar opnieuw was dat de gelegenheid om de ruime familiebanden nauwer aan te halen. Je ziet nog altijd het tv-beeld van het skischansspringen. Ergens in Garmisch-Partenkirchen wellicht. De drankjes, de koekjes, de snoepjes: het hoorde er allemaal bij. Later vervaagde dit vaste ritueel tot meer sporadische bezoeken bij een kermis of een ziekte. En je kent ook nog dat kleine zolderkamertje waar je een schat van boeken en speelgoedmateriaal gevonden hebt. Want misschien ben je er ooit wel eens met vakantie geweest voor een paar nachten.

Maar dat is al heel ver en vaag. Want tante Marie was een van de oudste tantes, en ook haar kinderen behoren eigenlijk al tot een andere generatie. En toch blijft dat grijze lieve gezicht je bij. Een moedige vrouw moet zij geweest zijn. Want je hebt het alleen maar van horen vertellen, hoe zij eerst zes kinderen had, die zij allemaal heeft zien wegwijnen. En daarna kwamen er nog zeven. Je weet ook

nog hoe haar man al jaren geleden gestorven is. En toch bleef zij die zachte vrouw met de zondagse voorschot, met de warme glimlach op het grijzende gezicht in die zonnige winterse voorkamer.

Iedereen zal wel zo'n tante gekend hebben of nog kennen. Een zalige getuigenis van de band die er tussen mensen kan zijn. En die niet door de dood verbroken kan worden. Daar staat Pasen als een levende rots van vertrouwen borg voor.

De stappers zijn net de deur uit. Zij stappen naar vrede. Vandaag de laatste dag. Ter ere van hen is de bezinning over 'Tijd als zegen'. Ook een belangrijke keuze. Vooral in een griepaanval heb je veel tijd om daaraan te denken.

Inderdaad, de mooie maand staat voor de deur. Haast je naar buiten om bloemen te plukken en asperges te steken. Wie voorbij onze deur gaat, mag altijd eens komen proeven.

(mei 1986)

Asperges

Het feest van de arbeid heeft mij dan toch eindelijk de kans gegeven om veel achterstallig werk op te halen. Ik praat van de tuin. Een jaarlijkse gewoonte wil dat de paasvakantie de uitgelezen periode is om 'grote schoonmaak' in de tuin te houden. Maar de aanhoudende koude- en regengolf van dit jaar had al die plannen gedwarsboomd. Pasen viel uitzonderlijk vroeg daarenboven. Aan de asperges kun je het seizoen goed meten. Rond half april worden de bermen klaargelegd, zodat je een week later al kunt steken. Dit jaar is alles met veertien dagen vertraging gebeurd. Pas vanmorgen (4 mei) heb ik de eerste asperges bovengehaald.

Een mens kankert dan wel eens op het weer. Meestal toch komt alles op zijn tijd. Van die mooie eerste meidagen hebben wij daarom ook dubbel geproefd. Voor het eerst buiten eten, een gezellige barbecue, het doet deugd. Je moet in ons land ten volle van elke zonnige dag profiteren.

Gelukkig was het ook droog weer toen wij onze derde communicant naar de kerk brachten. Lieve was zich van de ernst van de situatie zeer bewust. Zij had thuis al geoefend en ook in de kerk ging alles vlot. Het was weer een van die gezinshoogdagen. 's Middags even naar het restaurant – een echte belevenis voor de kinderen. En in de namiddag

zaten de twee families aan tafel, meer dan 40 man. Zulke momenten zijn een uitstekende gelegenheid om met ouders, kinderen en kleinkinderen iets van de 'clangeest' te ervaren. Dat is af en toe toch nodig. Dergelijke bijeenkomsten worden wellicht schaarser, maar wij hebben er toch nog enkele te goed, voor wij aan de trouwpartijen kunnen denken.

Ondertussen is onze Filip ook al 4 geworden. Wij zijn dus uit de kleine kinderen, zullen wij maar denken. Hij is al geen broekventje meer. Hoe kleiner, hoe dapperder. De jongste moet zich meestal ook het hardste weren. Of hij wordt door de groteren bemoederd of 'bezusterd'. Een tijdje geleden kon hij soms nog 's avonds in zijn bedje liggen wenen: 'Ik heb verdriet' of 'Ik moet u nodig hebben.' Maar hij vindt van zichzelf dat hij al een grote jongen is. Zijn taalrijkdom is er geweldig op vooruitgegaan, als ik hem vergelijk met onze Koen. Zij leren ook zoveel van elkaar. 'Als ik groot ben,' gaat hij dit of dat worden. Het is dikwijls vertederend om hem bezig te horen. Hij spreekt zeer nadrukkelijk en expressief. Wat mij doet veronderstellen dat hij goed Engels zal leren.

Iedereen is weer aan verdiende rust toe. Om nieuwe inspiratie op te doen. Een wandeling of een fietstocht of een vakantie met het gezin kan wonderen doen. 'J'aime la vie' lijkt het motto van de jeugd te zijn. Laten wij hopen dat de lucht en het gras zuiver blijven. En het water ook. En de geest vanbinnen nog het meest van al.

(juni 1986)

Vakantiewerk

Mijn handen ruiken – en dat is een proper woord – nog naar prei. Voor je met een gerust gemoed met vakantie kunt gaan, moeten er binnen en buiten nog heel wat karweitjes opgeknapt worden. Tenminste als je de week daarop je tuin nog in herkenbare staat wilt terugvinden. Eén maand vakantie zit er op dit ogenblik al op. Ik heb de indruk dat die tijd anders verlopen is dan andere jaren. Minder geprogrammeerd, maar toch volgens een bepaald schema. Wij hebben ons halsoverkop in zon en zee gestort. Dankzij de gezinsgroepen. Een heerlijk bezoek aan Brugge bracht ons ook door het mooie Damme en langsheen het Zwin naar het strand van Knokke. Het was jaren geleden dat wij de zee nog van dichtbij gezien hadden. De belofte aan onze kinderen werd

door deze dag ingelost. Jammer van de vervelende kwallen, maar daar kon je wel naast lopen en zwemmen. Onder de kundige leiding van André en Chris Maes brachten wij ook nog een blitzbezoek aan het hartje van Brugge zelf, maar dat moeten wij volgend jaar zeker nog eens doen, want daar heb je meer dan één uur voor nodig.

Een tweede gezinsgroepencontact was minstens even belangrijk. Jos en Maria Van Wassenhove brachten hun secretariaatsinboedel over. Het ging wel in één enkele reis, maar ik zal toch een aparte kast moeten vinden om facturen, brieven, documenten, ledenlijsten, verslagen, belastingformulieren, archieven, enzovoort onder te brengen. Wat Jos twintig jaar met zorg en ijver en zin voor humor aan papier verzet heeft, is niet te tellen. Bij hem gingen kwantiteit en kwaliteit altijd samen. Een klein staaltje van zijn vooruitziendheid tekent hem ten voeten uit: om mij op weg te helpen heeft hij zelfs al de belastingaangifte van volgend jaar ingevuld. Ik zal trachten met eerbiedige schroom in zijn voetsporen te treden. Alvast bedankt, Jos en Maria, voor al die jaren.

Een derde reünie bracht ons samen op een mooie huwelijksviering in Leuven. En daarna op de prachtige receptie in Vissenaken. Zo'n kader, dacht ik, vind je alleen maar in films over het begin van onze eeuw. Het was er buitengewoon gezellig. Het jonge paar kon zich geen betere startplaats kiezen. Veel geluk en zegen!

Tussendoor is ons huis een paar dagen kinderloos geweest. Zij zijn alle vijf op kamp geweest. De grootsten met de KSA, of op sportkamp, en de kleinsten naar moeder of naar de onthaalmoeder van vroeger. Zo hadden wij het huis voor ons alleen. Toch maar stil, zo met z'n tweetjes. Maar zij zijn niet lang uit onze gedachten verdwenen. Want wij hebben de vijf kinderkamers opnieuw geschilderd en behangen. Weg met het onschuldige kleuterpapier, dat toch al vreselijk verminkt was. Het jeugd papier – ieder een eigen tekening en kleurtje – moet het nu zeker vijf jaar doen.

Morgen beginnen wij aan onze jaarlijkse bosbessenvakantie. Wellicht niet om er confituur van te maken dit jaar. Wij gaan proberen om er een wijntje van te brouwen. Door de toevloed van fruit dit jaar staan er al wel tien vaatjes in onze keuken te pruttelen en te borrelen. Binnenkort kan ik gaan bottelen en hoef ik met Nieuwjaar geen flessen meer te kopen.

Was het al maar morgen. Want met het uur stijgt de spanning, bij groot en klein. Op reis gaan is wel prettig, maar inpakken hoort er ook bij. Dat is voor vanavond of vannacht.

De zon heeft ons deze zomer verwend. Dus nog maar even van de laatste vakantiedagen genieten, voor de drukte weer begint!

(september 1986)

Schoolbegin

De aardappelen zijn uit. En dat is meteen een teken aan de wand. De vakantie is voorbij, de school is weer begonnen en de winter staat voor de deur. Een tijdstip om eens vooruit en achteruit te kijken. Eerst vooruit. Het is school, al wat de klok slaat. Zelden zijn wij er met ons gezin zo actief bij betrokken geweest. Wij hebben nu al vier kinderen in de lagere school: 6e, 5e, 3e en 1e leerjaar en onze Filip volgt al zijn tweede kleuterklas.

Het is toch altijd treffend om te zien met hoeveel enthousiasme iedereen zo'n nieuw schooljaar begint. Ons Mieke leert nu voor het eerst van 'leen, an en jan, rik, moe en va.' Elke dag een paar nieuwe woordjes, die vlijtig ingeoeffend worden: lezen en schrijven. Met veel overtuiging doet zij dat. En het lijkt er wel op of de stap naar de grote school haar houding tegenover de groteren ten goede gekomen is: zij hoort er van nu af meer bij.

Naast de gewone schooluren zijn er nog meer 'scholen' die een aanvang nemen. Catechese voor onze oudste twee. Dan heb je nog het begin van de muziekschool voor ons Lieve, terwijl de anderen ook nog piano- en gitaarlessen volgen. En de 'voetbalschool' is vanaf dit jaar een nieuw initiatief. Wij hopen maar dat zij deze drukke start allemaal rustig kunnen verwerken en er op velerlei gebied wat wijzer van worden.

Ook voor onszelf hebben de onderwijsbesparingen wat perikelen meegebracht. Een aantal lestijden meer, andere vakken, andere klassen, en zelfs een ongevraagde 'promotie' tot klassenleraar. Het vraagt toch weer een aanpassing, maar het onbekende, het nieuwe is ook een uitdaging en een avontuur. Net zoals het nieuwe schoolsysteem waar wij vanaf dit jaar volop ingeworpen worden. Het kan best een hulp zijn om niet te verzanden. En als je al die nieuwe,

leergierige gezichten ziet – voor hoelang, dat weet je niet – dan zet je er alvast je schouders tegenaan.

Tijd ook om nog eens om te kijken, naar die prachtige zomervakantie. Het was de moeite waard. De bosbessen waren eerder schaars dit jaar, ofwel waren ze allemaal al geplukt. Wij hebben toch drie kilo bijeengezocht. Dat moet een heerlijk zomers wijntje worden.

Veel mooie herinneringen, vooral op sportief gebied, kunnen wij dit jaar opbergen. Een alternatieve ‘Ronde van Vlaanderen’ of een fietstocht van meer dan 100 km van Puurs naar Marke met mijn twee broers en Koen, onze oudste. Na drie jaar voorbereiding en uitstellen was het er toch van gekomen. Een ander exploit was de eerste kajaktocht in een duozit met onze Koen, vanuit Coe. Meer dan anderhalf uur in de rustige natuur, ‘alleen en van geen mens gestoord’. Ik moest onwillekeurig denken aan Paul van Ostaijen en zijn kano die over de rivier onder de moede maan traag naar zee schuift. Een hele rivier voor één boot, met flink wat laveerwerk tussen de stenen door. Dit jaar stond het waterpeil uitzonderlijk laag, zodat je vaak uit de boot moest om jezelf een duwtje geven. Wij kregen ook hulp van een lieve Nederlandse jongen, die ons een zetje gaf, wat mij mijn idee over dat volk nog maar eens ten gunste deed veranderen. Volgend jaar proberen wij die tocht zeker nog eens en dan in een eenpersoonsbootje. Dat moet nog vlotter gaan. En als ‘anciens’ hoeven wij dan geen schrik meer te hebben om kopje onder te gaan.

Met deze mooie herinneringen gaan wij de herfst in. Onder een milde najaarszon!

(oktober 1986)

Winteruur

De plotse overgang van het zomertuur naar het winteruur heeft ons al heel wat parten gespeeld. Je kunt dan misschien wel een uurtje langer slapen, maar het kinderlijke instinct houdt daar weinig of geen rekening mee. Het kan wel een voordeel zijn dat je 's morgens wakker wordt, als het al licht is. Je ziet dan veel dingen wat rooskleuriger. Hoewel dit voordeel maar van korte duur zal zijn. En bovendien staat je eigen gestel nog anders afgesteld: bij het eerste ochtendgloren word je al ongerust wakker. Komt daar nog bij, dat de kleinsten er helemaal geen twijfel meer over laten bestaan: ‘Vake, moeke, het is al zon!’

Nochtans hebben wij nog met volle teugen van de laatste zomermaand geprofitteerd. Het waren allemaal mooie zondagen. Wij zijn dit jaar beslist verwend geweest. En onze familietochten leidden ons langs Vlaanderens wegen. Een overtocht in de boot over de Schelde was voor de kinderen een niet-alledaagse belevenis. En meteen ook een erg aanschouwelijke aardrijkskundeles. Het verschil tussen eb en vloed bedroeg wel 4 meter. 's Middags moesten wij inschepen in het midden van de stroom en toen wij 's avonds terugkeerden, was het water eens zo breed geworden.

Een andere zondag zijn wij gaan wandelen in 'Het Broek'. Een namiddag georganiseerd door de Gezinsbond. Heerlijk om door die stilte van geuren en kleuren te slenteren. Nootjes en kastanjes lagen al voor het rapen en het wonder van de paddenstoelen kon je ook al tussen de verkleurende bladeren aanschouwen.

Vandaag moesten wij ons noodgedwongen opsplitsen. De eerste schoolziekten sparen blijkbaar niemand. En de kleinsten worden het eerst geveld. Waarschijnlijk zijn al die ziektekiemen uit verre en vreemde landen aangedragen. Dat is dus wellicht de keerzijde van de vakantiemedaille.

Ondertussen zijn ook de Kernkaderdagen voorbij. Als je mensen maar ééns per jaar ontmoet, zou je kunnen veronderstellen dat het vreemden blijven. Maar niets is minder waar. Dit weekend smeedt banden die niet zomaar door de tijd aangevreten worden. Het lange verhaal van de prematurenafdeling van de Gentse universiteitskliniek komt weer eens levendig voor ogen. De man die zo graag het gezinsboek 'Al de dagen van ons leven' komt afhalen en ook aan huis bestellen, ontpopt zich als een volleerd kelner. En de vrouw die zo graag asperges lust, muist er gauw even tussenuit om de verjaardag van haar man op passende wijze te kunnen vieren. Een stem aan de telefoon of een briefschrijfster krijgt plots een menselijk gezicht. Het is een mooi weekend geweest.

Wij hebben nog veel plannen voor de rest van het jaar. Ondertussen genieten wij al een maand van onze 'rijdende ruimte met zeven zitplaatsen', een echte gezinswagen. En gisteren, op het bal van de tennisclub, viel ons een mooie prijs te beurt: een weekend in de Oostkantons. De combinatie ligt voor de hand. Laten wij hopen dat er nog een mooi herfstig of zelfs wit sneeuwweekend in het verschiet ligt. Voorlopig word ik door onze muziek spelende kinderen 'lastiggevallen'. Ik voel mij geslingerd tussen notenleer, pianostukjes

en gitaargetokkel. Mee oefenen, voorspelen waar het nog kan, en een woord van appreciatie en aanmoediging uitspreken. En dan zwijg ik nog van mijn recente loopbaan als voetbalsupporter van onze Koen. Dat is voor een volgende aflevering.

November. Het jaar schuift naar zijn einde toe. Als wij even achteromkijken, mogen wij gerust van een lange hete zomer gewagen. Zo één van om de tien jaar. Welke winter zou daarop volgen?

(november 1986)

Kinderverdriet

Allerheiligen, dat is het kruispunt van de levenden en de doden. Dat hebben wij deze laatste week meer dan ooit ervaren. Hoe groter de kinderen worden, hoe gevoeliger zij blijken te zijn voor dat onzegbare mysterie. Als het voor volwassenen al zo moeilijk is om over de dood te spreken, wat moet het dan wel niet voor kinderen zijn. Misschien is het wel zo dat je door ouder en wijzer te worden een rustiger kijk krijgt op dat eindgebeuren van het aardse leven. Wellicht voelen kinderen dit anders aan. Ik kan mij mijn eigen kindertijd op dit vlak echter niet meer herinneren. Maar neem nu onze Koen. Al een paar weken loopt hij onrustig rond met die gedachte aan de dood. Dan moet hij terugdenken aan vader, en vooral aan moeder die alleen achterblijft. Maar ook is hij al begaan met de tijd, wanneer wijzelf er niet meer zullen zijn. Hij kan er niet bij. En kinderverdriet kun je niet zomaar wegredeneren. Wat je kunt doen, is enkel nabij zijn, luisteren, hem laten uitsnikken en zachtjes proberen te spreken van je geloof dat de dood niet het laatste is, dat er – hoe dan ook – een band blijft tussen de levenden en de doden. Wat later, toen wij op het kerkhof vader en nog andere bekenden gingen groeten, werd het hem weer te machtig. En ook ons Hilde liet zich helemaal gaan.

Hoe diep zit kinderverdriet? Bij haar lijkt het wat oppervlakkiger. Het komt snel, maar het glijdt ook even vlug weg. Bij hem zit het blijkbaar dieper. Op zo'n momenten kun je enkel je arm uitsteken en hun betraande gezicht beschermen tegen opdringerige blikken van vreemde aanwezigen. En maar zeggen dat wenen van verdriet écht mag. En er af en toe eens proberen over te spreken, hoewel die kansen soms maar met moeite gevonden worden.

Maar toch gaat het leven verder. En dat beseffen zij ook wel. Want op diezelfde Allerheiligendag moest hij voetballen. En bij ons is het nu toevallig zo, dat het voetbalterrein en het kerkhof precies naast elkaar liggen. Ik zal hem nog eens influisteren dat hij bij zijn volgende doelpunt maar even aan vader moet denken en het als het ware aan hem opdragen.

Wij zijn in de voorbije week ook met z'n allen naar een echte concertzaal geweest. En nog wel naar de Singel in Antwerpen. Twee dagen lang hadden de drie grootsten gemusiceerd en gezongen in het kader van Jeugd en Muziek. En de tweede avond had het prachtige slotconcert plaats. Het zal voor hen wel een deugddoende en leerrijke ervaring geweest zijn, om te zingen en te spelen met een heus orkest. Wij als toeschouwers hadden het iets lastiger om de twee kleinsten gedurende bijna drie uur kalm en stil te houden. Maar met het bekende principe van 'verdeel en heers' is het ons toch min of meer gelukt. Muziek verzacht de zeden niet altijd. Zij kan ook opzweepen tot overdreven enthousiasme. Maar een korte, doch welgeplaatste tik werkt gauw ontzuenderend.

Zo is deze vakantieweek voorbijgevlogen. Dat is wellicht een goed teken. Maar ook het jaar is al helemaal weggeleden. Wij mogen al denken aan Kerstmis. Het moge een echt feest zijn van vrede, met jezelf, met je gezin, met de anderen, met de Andere.

(december 1986)

Sinterklaasfeest

Zou Sinterklaas dan toch echt bestaan? Ook voor grote mensen? Ik ben bereid om het te geloven, want een sinterklaasfeest zoals dit jaar hebben wij nog nooit eerder beleefd.

Twee dagen lang hebben wij Poolse nachtegalen in huis gehad. Bijna midden in de winter, hoor ik vragen. En toch. Een paar weken geleden - in een gulle bui - reageerden wij op de vraag in een plaatselijk weekblad om onderdak te verlenen aan de zangertjes van een Pools koor. En een week lang hebben wij allen geleefd in verwachting. Als je een kind verwacht, heb je meestal al een naam. Ook voor ons werd deze eerste adventsweek daardoor des te rijker gevuld. Vier namen hadden wij op een papiertje gekregen. Een naam alleen zegt nog niet veel. Je moet altijd nog afwachten wie daaraan beantwoordt. En toch is

het ontroerend om vast te stellen hoe op twee dagen tijd, twee avonden, twee nachten, twee morgens, een naam plots een gezicht krijgt.

Wij hadden gehoord van nood en schaarste in Polen. En van wat deze kinderen allemaal moesten missen. Misschien waren wij wel een beetje sentimenteel ingesteld. Maar ik denk toch dat het land van herkomst er weinig toe doet. Kinderen van 12, 13 jaar zijn nog kinderen. Nog net wel en bijna niet meer.

Toen zij dan met vertraging toekwamen, waren onze kinderen nog naar school. Hoog waren de verwachtingen gespannen om de vier te ontmoeten: Ryszard, Jurand, Maciej en Tomasz. Zij waren beleefd en eerder teruggetrokken. Maar toch kon je al gauw de verschillende types eruit halen. De bazige, opschepperige Ryszard was een haantje-de-voorste, die aan alle knopjes moest prutsen. Een beetje brutaal eigenlijk. Jurand was een bleke en bedeesde jongen, die zich nauwelijks verstaanbaar durfde te maken. Maciej had een goedzakkig, rondborstig karakter, nog een echte speelvogel. Deze drie waren verzot op de autootjes van onze Filip van vier. Tomasz voelde zich duidelijk al ouder dan de anderen. Hij was vrijwel de enige die echt contact zocht, die met zijn mondjevol Duits wat probeerde te vragen of te zeggen, die mee wilde voetballen met onze Koen, die met onze Filip wilde spelen.

Op zo'n moment voelt een mens zich echt belabberd. Je wilt van alles meedelen, en je kunt gewoon niet. Een praktisch woordenlijstje en een dik vertaalwoordenboek waren vaak onze enige bron van communicatie. Echt frustrerend! Natuurlijk is er nog altijd de taal van het hart. En vooral de taal van de muziek, in dit geval. Een geluk dat onze piano altijd klaarstond, vooral voor Tomasz, die voor ons Hilde gauw 'een onvoltooide symfonie' op papier toverde. Want muziekvirtuoosjes waren zij wel. Het concert op vrijdagavond was wondermooi. De nachtegalen van Poznan deden hun naam alle eer aan. Hun klokjes van stemmen konden wij 's avonds zelfs in bad horen: 'Guten Abend, Gut' Nacht'.

De laatste avond moesten zij zoals onze kinderen ook hun schoentje zetten, want 's anderendaags was het 6 december. En weer was het die snuggere, pientere Tomasz die ons vroeg om ook onze schoen op hun kamer te zetten. Het speelgoed en de snoep van onze kinderen hebben wij broederlijk verdeeld en wij waren echt blij met die fles Poolse wodka en dat mooie met de hand genaaide tafelkleedje. Want

zij waren geen bedelaars. Een geschenk namen zij maar aan als zij iets konden teruggeven. Wij hebben ons best gedaan om hen gewoon te laten delen in wat wij en onze kinderen hadden, zonder hun fierheid te krenken.

Het afscheid was een beetje moeilijk. Zelfs na twee dagen maar. Je hoopt en je wenst dat het hun verder goed gaat. Adressen worden uitgewisseld. Maar wellicht zie je hen nooit meer terug. Vaarwel, kinderen. Misschien tot ziens, do widzenia, lieve Tomasz.

En of dat nog niet genoeg was, kregen wij 's avonds bezoek van Sinterklaas. De enige en echte! Wat een verrassing, toen bleek dat de goede Sint een trouwe lezer van de Maandbrief is. En dat hij zelfs een fles hemels vocht wilde ruilen voor een glaasje zelfgemaakte, aardse selderwijn. Dank je wel voor alles, goede Sint. Het waren prachtige dagen.

(januari 1987)

Kerstvakantie

De rimpels van de kerstvakantie zijn alweer gladgestreken. Sommige mensen mogen dan wel beweren dat zij er niet veel aan vinden, dat het een rare tijd is, met al die zondagen midden in de week. En wellicht is het een periode waarin het werk wat stokt, waarin onze activiteiten min of meer gedreven worden door het ritme van onze tweede adem. Toch kijk ik altijd naar deze fijne familietijd uit. Dit jaar misschien nog meer dan andere jaren.

Al bij het begin van de vakantie hebben wij ons moeder gevierd. 'Een sterke vrouw, wie zal haar vinden...' Zij was net vijfenzeventig geworden. Een gebeurtenis die niet zomaar ongemerkt voorbij kan gaan. Voor haar hoefde het allemaal niet, maar daar zijn wij zo stilaan al aan gewend geraakt. Sinds de dood van vader wil zij zich blijkbaar nog meer wegcijferen, omdat de directe zin van haar zorgende leven van de laatste vijftien jaar zo plots weggevallen was. Toch hebben wij haar maar eens fijntjes in de bloemen gezet. Wij moeten alles wel als een verrassing inkleden. Een gewoon verjaardagsfeestje voor een van onze kinderen konden wij zo vóór haar verwonderde ogen plots omtoveren tot een familiebijeenkomst, waarop bijna iedereen aanwezig kon zijn. Wel waren er afwezigen, en dat doet altijd pijn. Maar in het leven zijn er nu eenmaal dingen die niet meer of nog niet

kunnen. Het haalt niet veel uit om zaken te forceren. Ruimte voor rust of groei moet er altijd zijn.

Zo is het toch nog een prachtig feest geworden. Ieder had zijn steentje bijgedragen. Het menu was oordeelkundig verdeeld onder de kinderen, en een dergelijke harmonische schotel smaakt lekkerder dan een feestmaal in het beste restaurant. Ook de kinderen hadden de tafel versierd, menuutjes gemaakt en gezongen en gemusiceerd. Het werd haast een recital van zang, piano, gitaar en koormuziek. Zelfs een duet had ik speciaal met ons Hilde ingestudeerd: 'Stille Nacht' voor piano en gitaar. Het klonk hemels. Ons kinderkoortje vertolkte ook enige wereldse liederen, die bijzonder in de smaak vielen. Wat een paar jaar muziekopvoeding al niet voortbrengen! Wij hebben wel geen ambitie om een soort van muzikale Trappfamilie te worden. Maar toch, samen zingen doet deugd. Luisteren naar koormuziek, vooral in de kersttijd, is anderzijds ook de moeite waard. Wij hebben met onze oudste kinderen wel drie kerstconcerten bijgewoond. Een ideale voorbereiding is dit om de ingetogenheid en de sfeer van het kerstfeest te ervaren. De boom en het stalletje werden door de kinderen versierd, nadat de adventskrans zijn dienst gedaan had. Het zijn wellicht maar kleine symbolen, maar elk jaar voelen wij meer aan dat ze toch nodig zijn, dat ze voor onze kinderen de uitwendige tekens kunnen zijn van het wonder dat vanbinnen leeft.

Film kijken is ook een geliefde bezigheid tijdens zo'n kerst- en eindejaarstijd. De BBC is hier wel een uitnemende omroep. De familie en de kinderen worden in deze tijd echt verwend met sprookjes-, familie- en avonturenfilms. Eindelijk vind je de tijd om eens samen in gezin wat te doen, al is het dan maar kijken en rusten, of een paar bezoeken afleggen. Bij oudere familieleden, die je misschien maar een paar keer per jaar ziet, maar die een nieuwjaarswens heel hartelijk op prijs weten te stellen. De mooiste tv-avond was wel het kerstconcert, waarin wij onze Poolse zangertjes op het scherm zagen. Goddelijke muziek zongen zij, die wij op een bandje bewaard hebben.

Nu komt weer het ritme van het werk aanjagen. Met een speciale bekommernis: over één uur vertrekt onze Koen naar de skischool. Met gemengde gevoelens hebben wij deze tijd zien naderen. Vooral omdat een dergelijke vakantie toch eerder aan luxe dan aan school doet denken, maar omwille van de groepservaring hebben wij ons – na lang aarzelen – toch laten overhalen om hem mee te sturen. Hij ging toch zo graag mee, maar nu het uur van vertrek nadert, wellen bij hem

weemoed en heimwee al op. Graag meegaan en graag thuisblijven. Misschien is voor hem de grootste leerschool van dit avontuur wel dat je in het leven moet leren kiezen. Toch zal ik straks maar al een briefje op de post doen.

Met Driekoningen zie je de dagen al lengen, zegt een volkse spreuk. Vandaag vieren wij dit feest van de Openbaring. Moge het licht van deze dag een heel jaar lang schijnen en in sterkte toenemen.

(februari 1987)

Skiën

Als ik de draad van vorige maand weer moet opnemen, kun je al raden dat dit stukje met skiën te maken zal hebben. Wij hadden onze Koen op de bus gezet. Het afscheid van zijn kant was meer dan roerend. Met zijn zelfkennis van bijna twaalf jaar had hij de avond tevoren al liggen snikken dat hij te gevoelig was. Achteraf hebben wij vernomen dat hij toch geen uitzondering vormde bij de bende. Wel speelde zijn maag hem zodanig parten dat hij onderweg ziek was, een verschijnsel van spanning en zenuwen dat ik bij mezelf ook nog in tijden van examens kon thuiswijzen. De appel zal dus niet ver van de boom gevallen zijn. Zijn brieven kwamen vrij laat en droegen nog de droeve ondertoon van het afscheid. Wat mij opviel was aan de ene kant de rijke woordenschat, waarmee hij zijn bewondering uitte voor het prachtige sneeuwlandschap. Dus al de uren die hij in zijn boeken doorgebracht heeft, beginnen vruchten af te werpen. Aan de andere kant kon hij blijkbaar niet voorbij aan schijnbaar pietluttige details in verband met het eten, de lessen en het samenzijn.

Bij zijn thuiskomst had hij voor iedereen een attentie meegebracht in de vorm van heerlijke Zwitserse chocolade. Zijn dagboek was pijnlijk nauwkeurig bijgehouden, behalve de laatste dagen. En met milde overmoed kon hij over zijn skivorderingen opscheppen. Hij wou onmiddellijk terugkeren uit de banale grijze kleuren van onze 'koude' winter. Gelukkig was er het ijs zodat hij de skilatten meteen voor schaatsen kon inruilen. Daar heb ik dit jaar geen kans toe gehad, niettegenstaande twee duidelijk afgebakende koudegolven. Het toeval – of het ongeluk – wil dat zijn schoenmaat gevaarlijk dicht in de buurt van de mijne komt, zodat hij zijn eerstgeboorterecht liet gelden. Het is

hem van harte gegund. En als hij volgend jaar min of meer zijn groei heeft, kan ik mij of hij zich een nieuw paar aanschaffen.

Wel heb ik het geluk gehad om een gelijkaardige sneeuwervaring mee te maken. Langlaufen lijkt op weg te zijn om een populaire massasport te worden. En elke school pakt graag met een dergelijke manifestatie uit. Zo ook de onze. Het werd een lange, prachtige winterse dag in Bütgenbach. In de zomervakantie waren wij er al enkele keren gaan zwemmen en golfen, maar het was altijd een droom gebleven om deze streek eens in een sneeuwkleed te zien. Mooier dan een postkaart was het. 's Morgens vroeg waren de bomen en struiken nog wit berijmd. En tegen de middag scheen de zon zoals in de zomer: een zonnebril en een zalfje waren geen luxe op dat ogenblik. En dan het eigenlijke langlaufen zelf. Vermoeiend maar toch ontspannend. Veel tijd om van het landschap te genieten kreeg je niet. Een seconde onoplettendheid was voldoende om je op de knieën te krijgen. In het begin toch. Later ging het veel beter, behalve de afdaling met aan het eind de afsluiting met prikkeldraad. Een tikkeltje te gevaarlijk voor een eerste les.

Klimmen, en na een paar uur ook het gewone langlaufen, kun je het best vergelijken met spitten in de tuin. Het maakt je gauw hongerig en je krijgt er een verschrikkelijke dorst van. En 's anderendaags weet je beslist welke spieren je in het gewone leven van elke dag niet nodig hebt. Soms vraag je je wel af waarom de mensen die stomme latten niet gewoon onder de arm nemen en 'te voet' verder wandelen. Maar dat zal wel bij de perikelen van de leerfase horen. Op het einde kon ik toch al remmen en halt houden tot op tien meter nauwkeurig. Als de kans zich voordoet, ga ik volgend jaar beslist weer mee. Nog wat basistechniek opdoen, voor wij naar de reuzeslalom en het schansspringen overstappen.

De ijspret had duidelijk ook een sociale zijde. Ongelooflijk hoeveel mensen op een zonnige zondagmiddag gingen wandelen of schaatsen. Het leek wel een winterlandschap van Breughel. Zo zie je maar dat menselijke warmte de bitterste kou trotseert.

(maart 1987)

London

Een weekje vakantie na twee volle maanden arbeid, het is welgekomen. Niet alleen kinderen op school snakken ernaar, ook voor

jezelf is dit rustpunt een deugddoende zaak. En toch staan er weer zoveel andere dingen op het programma. Eerst is er de jaarlijkse schoolreis naar Londen. Dit jaar vieren wij zelfs een klein jubileum. Voor de tiende opeenvolgende keer bezochten wij de wereldstad, die eigenaardig genoeg toch maar een 250 km van ons verwijderd ligt. Dan wordt de reis voor jezelf natuurlijk wel een groot deel routine. Maar voor de leerlingen gaat toch elk jaar een nieuwe wereld open. En je kunt zelf toch altijd nog wat nieuws ontdekken. Vooral als je probeert naar de mensen te kijken. Het geeft een eigenaardig gevoel om in een 'vreemde' stad te verblijven. Aan de ene kant leert het je beslist om je eigen gewone leefwereldje te relativieren. Maar anderzijds krijg je telkens weer een indringender besef van het begrip 'thuis'. Ik neem aan dat sommige mensen heel graag of helemaal niet op reis willen gaan. De afwezigheid van vrouw en kinderen doet je nog sterker de band aanvoelen, die niet door tijd of ruimte bepaald wordt. Merkwaardig is het feit misschien niet, dat voor miljoenen mensen Londen hun thuis is. Je blijft er niet bij stilstaan. Of alleen maar als je je eigen leefgewoonten met die van de stadsbewoner gaat vergelijken. Een schrikwekkend verschijnsel toch wel is het stijgende aantal 'tramps' (of 'homeless people'). Wij zouden hen vagebonden of landlopers noemen. En nog verontrustender is het grote aantal jongeren dat blijkbaar doelloos langs de straten loopt. De punkrage mag dan wel voorbij zijn, hier en daar zie je nog wel felgekleurde haardossen of hanenkammen. Een stad als Londen zorgt wel voor hen, want veel hotels worden in de winter niet langer voor toeristen opengesteld. De 'homeless' krijgen er vrij onderdak. Zo sterk blijft de aantrekkingskracht van deze haast magische stad, dat het gezegde nog altijd waar is: 'When a man is tired of London, he is tired of life.'

Nochtans kunnen vier volle dagen Londen met veel wandeltochten en slenterpartijen door musea en kerken je wel aardig vermoeien. Als de terugreis vlot verloopt, wacht de vreugde van het nachtelijke weerzien thuis. Maar elk jaar wordt het ook moeilijker om voor de kinderen iets mee te brengen. Voor echt speelgoed worden zij al wat groot. Gewoonlijk is er op de Londense 'voddenmarkt' wel een of ander snufje te vinden. Vorig jaar had ik voor elk een aparte 'mug' (koffie- of theekop) meegebracht, waarvan in de loop van het jaar nog maar één gesneuveld was. En bovendien was de uitverkoop dit jaar voorbij. Gelukkig is er ook nog de lekkere Engelse chocolade, die het als cadeau altijd goed doet. En op de boot vond ik enkele stukken heerlijk

geurende toiletzeep met een ronkende naam, waar onze meisjes vroeg of laat toch in aanraking mee zullen komen. Jong geleerd is oud gedaan?

Een heerlijk moment is ook het telefoongesprek op zondagavond. Zo vernam ik heet van de naald dat onze Koen nog maar eens het enige en uiteraard winnende doelpunt gescoord had in een belangrijke uitmatch. Met het hoofd alweer. Jammer dat ik er niet bij was. Dat zal ook hij gedacht hebben.

Nu zitten wij maar met een halfvol huis. Vakantie is voor de kinderen ook de tijd om bij vriendjes en vriendinnetje te gaan logeren. Op school worden soms de raarste plannen gesmeed. En als ouders mag je dan achteraf je welwillende zegen geven. Voorlopig zitten wij met onze kinderen nog in de onschuldige fase. Wij hopen dat dit nog een tijdje zo mag blijven. Want voor een groot deel gaat het leven zijn eigen gang. En zolang dit zo min of meer met onze opvattingen overeen lijkt te komen, mogen wij ons gelukkig prijzen. Bemoedigen, bevestigen en beamen is voor ouders een heerlijke taak. Die momenten zou je moeten kunnen vasthouden, met het hart.

Ook nu, in deze vierde koudegolf al, zien wij met stijgende spanning uit naar de lente. Zoals ook de vastentijd een louterende voorbereiding kan worden op Pasen. Nu moet je zaaien om straks rijke vruchten te dragen.

(april 1987)

Gezinsbond

Nog nagenietend van de eerste echte lentedagen, kijken wij toch een weekendje of twee terug. Het is er eindelijk van gekomen deze winter. De omstandigheden hebben ons een beetje geholpen, want er was een studieweekend georganiseerd voor kersverse voorzitters van de Bond. Als je die kans niet aangrijpt en meteen alle andere gewone bezigheden niet opschort, komt het er waarschijnlijk nooit van. Dus wij met de hele bende naar Nonceveux. Een prachtige omgeving, dat mag je wel zegen. Onze kinderen waren niet uit de buurt van de Amblève weg te slaan. Als je zo een paar minuten naar altijd stromend en kabbelend water kijkt, krijg je zelfs filosofische gedachten. Nooit houdt het op, dat golvende en kolkende geraas. De helderheid van